

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kuudes jaosto)

7 päivänä marraskuuta 2022 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artikla – SEU
19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla –
Korruption torjunta – Unionin taloudellisten etujen suojaaminen – SEUT
325 artiklan 1 kohta – Taloudellisten etujen suojaamista koskeva yleissopimus – Päätös
2006/928/EY – Rikosoikeudelliset menettelyt – Curtea Constituțională
(perustuslakituomioistuin, Romania) tuomiot, jotka koskevat vakavaa korruptiota käsittelevien
ratkaisukokoonpanojen kokoonpanoa – Kansallisten tuomioistuinten velvollisuus antaa Curtea
Constituțională ratkaisuille täysi vaikutus – Tuomareiden kurinpidollinen vastuu näiden
ratkaisujen noudattamatta jättämisestä – Toimivalta jättää soveltamatta Curtea Constituțională
ratkaisuja, jotka ovat unionin oikeuden vastaisia – Unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate

Yhdistetyissä asioissa C-859/19, C-926/19 ja C-929/19,

joissa on kyse kolmesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jotka Înalta
Curte de Casație și Justiție (ylin tuomioistuin, Romania) on esittänyt 19.11.2019 (C-859/19),
6.11.2019 (C-926/19) ja 16.12.2019 (C-929/19) tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet
unionin tuomioistuimeen 26.11.2019 (C-859/19) ja 18.12.2019 (C-926/19 ja C-929/19),
rikosasioissa, joissa vastaajina ovat

FX,

CS ja

ND (C-859/19),

BR,

CS,

DT,

EU,

FV ja

GW (C-926/19) sekä

CD,

* Oikeudenkäyntikieli: romania.

CLD,

GLO,

SDC ja

PVV (C-929/19),

joissa asioiden käsittelyyn osallistuvat

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție (C-859/19, C-926/19 ja C-929/19),

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – Structura Centrală (C-926/19),

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția pentru Investigarea Infracțiunilor din Justiție (C-926/19),

Agencia Națională de Administrare Fiscală (C-926/19 ja C-929/19),

HX (C-926/19),

IY (C-926/19) ja

SC Uranus Junior 2003 SRL (C-926/19),

SC Complexul Energetic Oltenia SA (C-929/19),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: ensimmäisen jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari), joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. Kumin ja I. Ziemele,

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artiklan mukaisesti,

on antanut seuraavan

määräyksen

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskevat lähinnä SEU 2 artiklan, SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan, SEUT 325 artiklan 1 kohdan, Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen, joka on allekirjoitettu

Brysselissä 26.7.1995 ja liitetty neuvoston 26.7.1995 antamaan säädökseen (EYVL 1995, C 316, s. 48; jäljempänä taloudellisten etujen suojaamista koskeva yleissopimus), 1 artiklan 1 kohdan ja 2 artiklan 1 kohdan sekä unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen tulkintaa.

- 2 Nämä pyynnöt on esitetty rikosasioissa, joissa vastaajina ovat FX, CS ja ND (asia C-859/19), BR, CS, DT, EU, FV ja GW (asia C-926/19) sekä CD, CLD, GLO, SDC ja PVV (asia C-929/19) ja joissa on kyse muun muassa korruptiorikoksista ja arvonlisäveroa koskevista veropetoksista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Taloudellisten etujen suojaamista koskeva yleissopimus

- 3 Taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvalla petoksella

a) menojen osalta tahallista tekoa tai laiminlyöntiä, joka koskee

- väärrien, virheellisten tai puutteellisten ilmoitusten tai asiakirjojen käyttämistä tai esittämistä, josta seuraa, että Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon tai Euroopan yhteisöjen hoidossa oleviin tai sen puolesta hoidettuihin budjetteihin sisältyviä varoja nostetaan tai pidätetään oikeudettomasti;
- erityistä velvoitetta rikkoen tapahtuvaa tietojen ilmoittamatta jättämistä, jolla on sama seuraus kuin edellä;
- tällaista varojen väärinkäyttöä muihin tarkoituksiin kuin ne on alun perin myönnetty

b) tulojen osalta, tahallista tekoa tai laiminlyöntiä, joka koskee

- väärrien, virheellisten tai puutteellisten ilmoitusten tai asiakirjojen käyttämistä tai esittämistä, josta seuraa, että Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon tai Euroopan yhteisöjen hoidossa oleviin tai sen puolesta hoidettuihin budjetteihin sisältyvät varat vähenevät oikeudettomasti;

– –”

- 4 Kyseisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot toteuttavat tarpeelliset toimenpiteet säätääkseen 1 artiklassa tarkoitetut teot sekä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin liittyvän avunannon rikokseen, siihen yllyttämisen tai rikoksen yrityksen tehokkain, suhteellisin ja vakuuttavin seuraamuksin rikoksina rangaistaviksi käsittäen ainakin tärkeissä petostapauksissa vankeusrangaistukset, joista voi seurata tekijän luovuttaminen. Kuitenkin törkeänä petoksena pidetään jokaisen jäsenvaltion

vahvistamaa vähimmäismäärää koskevaa petosta. Tätä vähimmäismäärää ei saa vahvistaa 50 000:ta [euroa] suuremmaksi.”

- 5 Euroopan unionin neuvosto laati 27.9.1996 annetulla säädöksellä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan (EYVL 1996, C 313 s. 1). Pöytäkirja kattaa sen 2 ja 3 artiklan mukaan lahjuksen ottamisen ja lahjuksen antamisen.

Liittymisasiakirja

- 6 Bulgarian tasavallan ja Romanian liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan (EUVL 2005, L 157, s. 203; jäljempänä liittymisasiakirja), joka tuli voimaan 1.1.2007, 39 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jos Bulgarian ja Romanian liittymisneuvotteluissa tekemien sitoumusten jatkuvan seurannan ja erityisesti komission seurantakertomusten perusteella on selvää näyttöä siitä, että valmistelujen tilanne yhteisön säännösten saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöön panemiseksi on sellainen, että on olemassa vakava vaara, ettei Bulgaria tai Romania ilmeisestikään ole valmis täyttämään jäsenyyden vaatimuksia liittymispäivään eli 1 päivään tammikuuta 2007 mennessä useilla tärkeillä aloilla, neuvosto voi yksimielisesti komission suosituksen pohjalta päättää, että kyseisen valtion suunniteltua liittymispäivää lykätään vuodella 1 päivään tammikuuta 2008.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, neuvosto voi määräenemmistöllä komission suosituksen pohjalta tehdä 1 kohdassa mainitun päätöksen Romanian osalta, jos yhden tai useamman liitteessä IX olevassa I kohdassa luetellun sitoumuksen ja vaatimuksen täyttämisessä on Romaniassa havaittu vakavia puutteita.

3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, ja rajoittamatta 37 artiklan soveltamista neuvosto voi määräenemmistöllä komission suosituksen pohjalta ja Romanian edistymisestä kilpailupolitiikan alalla vuoden 2005 syksyllä tehtävän yksityiskohtaisen arvioinnin jälkeen tehdä 1 kohdassa mainitun päätöksen Romanian osalta, jos Eurooppa-sopimuksen mukaisten veloitteiden tai yhden tai useamman liitteessä IX olevassa II kohdassa luetellun sitoumuksen ja vaatimuksen täyttämisessä on Romaniassa havaittu vakavia puutteita.”

- 7 Liittymisasiakirjan liitteessä IX, jonka otsikko on ”Romanian antamat erityiset sitoumukset ja hyväksymät vaatimukset 14 päivänä joulukuuta 2004 päättyneiden liittymisneuvottelujen yhteydessä (joita tarkoitetaan liittymisasiakirjan 39 artiklassa)”, on I kohta, johon sisältyy seuraava jakso:

”Liittymisasiakirjan 39 artiklan 2 kohdan osalta

– –

- 4) On huomattavasti tehostettava lahjonnan ja erityisesti korkean tason lahjonnan torjuntaa varmistamalla, että lahjonnan vastainen lainsäädäntö pannaan tinkimättä täytäntöön ja että lahjonnan torjunnasta vastaava kansallinen syyttäjänvirasto on tosiasiallisesti riippumaton, sekä toimittamalla vuosittain vuoden 2005 marraskuusta alkaen vakuuttavat seurantatiedot

kyseisen viraston toiminnasta korkean tason lahjonnan torjunnassa. Virastolle on annettava riittävästi henkilöstöä ja rahoitusta, koulutusresursseja sekä välineistöä, jotta se voi suorittaa ratkaisevan tärkeän tehtävänsä.

- 5) – – [Kansalliseen lahjonnan vastaiseen] strategiaan on sisällyttävä sitoumus pitkällisen rikosoikeudellisen menettelyn tarkistamisesta vuoden 2005 loppuun mennessä lahjontatapausten nopean ja avoimen käsittelyn varmistamiseksi, jotta voidaan taata riittävät seuraamukset, joilla on varoittava vaikutus; – –

– –”

Päätös 2006/928/EY

- 8 Yhteistyötä ja Romanian edistymisen seurantaa koskevan järjestelmän perustamisesta tiettyjen arviointiperusteiden täyttämiseksi oikeuslaitoksen uudistamisen ja korruption torjunnan alalla 13.12.2006 tehty komission päätös 2006/928/EY (EUVL 2006, L 354, s. 56) tehtiin Romanian liittyessä Euroopan unioniin 1.1.2007 erityisesti liittymisasiakirjan 37 ja 38 artiklan perusteella. Kyseisen päätöksen johdanto-osan ensimmäisestä kuudenteen ja yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

- ”(1) Euroopan unioni perustuu kaikille jäsenvaltioille yhteiseen oikeusvaltioperiaatteeeseen.
- (2) Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksella luodut vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue sekä sisämarkkinat perustuvat keskinäiseen luottamukseen siitä, että kaikkien jäsenvaltioiden hallinnolliset ja oikeuden päätökset ja käytänteet ovat täysin oikeusvaltioperiaatteen mukaisia.
- (3) Tämä merkitsee sitä, että kaikilla jäsenvaltioilla on puolueeton, riippumaton ja tehokas oikeus- ja hallintojärjestelmä, jolla on muun muassa asianmukaiset voimavarat torjua korruptiota.
- (4) Romania liittyy Euroopan unioniin 1 päivänä tammikuuta 2007. Komissio panee merkille suuren työn, jonka Romania on tehnyt jäsenyysohjeiden loppuunsaattamiseksi, mutta samalla se on 26 päivänä syyskuuta 2006 antamassaan kertomuksessa todennut vielä jäljellä olevat ongelmakohdat; ne koskevat erityisesti oikeuslaitoksen ja lainvalvontaelinten vastuuvastuuta ja tehokkuutta, joita on vielä parannettava sen varmistamiseksi, että niillä on riittävät valmiudet toteuttaa ja soveltaa sisämarkkinoiden sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen luomiseksi hyväksytyjä toimenpiteitä.
- (5) Liittymisasiakirjan 37 artiklassa komissio valtuutetaan toteuttamaan asiaankuuluvia toimenpiteitä, jos on olemassa välitön riski siitä, että Romania aiheuttaisi häiriön sisämarkkinoiden toiminnalle sen vuoksi, ettei se ole onnistunut täyttämään antamia sitoumuksia. Liittymisasiakirjan 38 artiklassa komissio valtuutetaan toteuttamaan asiaankuuluvia toimenpiteitä, jos Romaniassa on välitön riski vakavien puutteiden syntyisestä EU-sopimuksen VI osaston ja EY:n perustamissopimuksen IV osaston mukaisesti annettujen säädösten saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä, niiden täytäntöönpanossa tai soveltamisessa.

(6) Koska oikeuslaitoksen ja lainvalvontaelinten vastuuvollisuuden ja tehokkuuden alalla on vielä ongelmia, on perusteltua perustaa yhteistyötä ja Romanian edistymisen seurantaan koskeva järjestelmä tiettyjen arviointiperusteiden täyttämiseksi oikeuslaitoksen uudistamisen ja korruption torjunnan alalla.

--

(9) Tätä päätöstä olisi muutettava, jos komission tekemä arviointi viittaa tarpeeseen mukauttaa arviointiperusteita. Tämä päätös olisi kumottava, kun kaikki arviointiperusteet on täytetty tyydyttävällä tavalla”.

9 Päätöksen 2006/928 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Romanian on annettava komissiolle kertomus vuosittain 31 päivään maaliskuuta mennessä, ensimmäisen kerran 31 päivään maaliskuuta 2007 mennessä, kunkin liitteessä säädetyn arviointiperusteen osalta saavuttamastaan edistyksestä.

Komissio voi milloin tahansa antaa teknistä apua eri toimintojen kautta tai kerätä ja vaihtaa tietoa arviointiperusteista. Lisäksi komissio voi milloin tahansa järjestää asiantuntijakäyntejä Romaniaan tässä tarkoituksessa. Romanian viranomaisten on annettava tätä varten tarvittavaa tukea.”

10 Kyseisen päätöksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Komission on toimitettava Euroopan parlamentille ja neuvostolle omat huomautuksensa ja päätelmänsä Romanian kertomuksesta ensimmäistä kertaa kesäkuussa 2007.

Komission on tämän jälkeen esitettävä kertomus tarvittaessa ja vähintään kuuden kuukauden välein.”

11 Mainitun päätöksen 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämä päätös on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.”

12 Saman päätöksen liitteessä säädetään seuraavaa:

”Edellä 1 artiklassa tarkoitetut arviointiperusteet, jotka Romanian on täytettävä:

- 1) oikeudellisen menettelyn muuttaminen aiempaa avoimempaan ja tehokkaampaan suuntaan parantamalla ylimmän tuomarineuvoston valmiuksia ja vastuuvollisuutta; raportointinen uuden siviiliprosessilain ja rikosprosessilain vaikutuksista ja vaikutusten seuranta;
- 2) viranomaisten lahjomattomuutta valvovan viraston perustaminen suunnitelmien mukaisesti; virasto valvoo viranomaisten varojen käyttöä sekä toiminnan ristiriitaisuuksia ja eturistiriitoja sekä antaa velvoittavia päätöksiä, joiden pohjalta voidaan määrätä varoittavia rangaistuksia;
- 3) ammattimaisten, puolueettomien tutkimusten jatkaminen korkean tason korruptiotapauksissa tähän asti saavutetun edistyksen pohjalta;
- 4) lisätoimien toteuttaminen korruption estämiseksi ja torjumiseksi erityisesti paikallishallinnossa.”

Romanian oikeus

Romanian perustuslaki

- 13 Romanian perustuslain (Constituția României) III osastossa, jonka otsikko on ”Viranomaiset”, on muun muassa VI luku, joka koskee oikeusviranomaista ja johon sisältyy kyseisen perustuslain 126 §. Tässä pykälässä säädetään seuraavaa:

”(1) Lainkäytöstä ovat vastuussa Înalta Curte de Casație și Justiție [(ylin tuomioistuin, Romania)] ja muut laissa säädetyt lainkäyttöelimet.

– –

(3) Înalta Curte de Casație și Justiție vastaa siitä, että muut tuomioistuimet tulkitsevat ja soveltavat lakia yhtenäisesti toimivaltansa mukaisesti.

(4) Înalta Curte de Casație și Justiției kokoonpanosta ja sen toimintasäännöistä säädetään organisisella lailla.

– –

(6) Hallintolainkäyttöasioissa taataan viranomaisten hallintotoimien tuomioistuinvalvonta, lukuun ottamatta toimia, jotka koskevat suhteita parlamenttiin, ja sotilaallisia komentotoimia. Hallintotuomioistuimilla on toimivalta ratkaista sellaisten henkilöiden nostamat kanteet, jotka ovat kärsineet vahinkoa perustuslain vastaisiksi todettujen asetusten tai niiden säännösten vuoksi.”

- 14 Romanian perustuslain V osastossa, joka koskee Curtea Constituționalăa (perustuslakituomioistuin, Romania), on sen 142–147 §. Kyseisen perustuslain 146 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Curtea Constituționalălla on seuraavat tehtävät:

– –

d) lakien ja asetusten perustuslain vastaisuutta koskevien sellaisten väitteiden ratkaiseminen, jotka on esitetty tuomioistuimissa tai kaupallisissa välimiesmenettelyissä; oikeusasiamies voi esittää perustuslain vastaisuutta koskevan väitteen suoraan

e) viranomaisten välisten perustuslaillisten oikeudellisten konfliktien ratkaiseminen Romanian presidentin, Romanian parlamentin jommankumman kamarin puhemiehen, pääministerin tai Consiliul Superior al Magistraturin [(ylin tuomarineuvosto, Romania)] puheenjohtajan pyynnöstä

– –”

Rikoslaki

- 15 Rikoslain (Codul penal) 154 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Rikosoikeudellisen vastuun vanhentumisajat ovat seuraavat:

- a) 15 vuotta, jos tehdystä rikoksesta voidaan määrätä lain nojalla elinkautinen vankeusrangaistus tai yli 20 vuoden vankeusrangaistus
- b) 10 vuotta, jos tehdystä rikoksesta voidaan määrätä lain nojalla vähintään 10 vuoden ja enintään 20 vuoden vankeusrangaistus
- c) kahdeksan vuotta, jos tehdystä rikoksesta voidaan määrätä lain nojalla vähintään viiden vuoden ja enintään 10 vuoden vankeusrangaistus
- d) viisi vuotta, jos tehdystä rikoksesta voidaan määrätä lain nojalla vähintään yhden vuoden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistus
- e) kolme vuotta, jos tehdystä rikoksesta voidaan määrätä lain nojalla alle yhden vuoden vankeusrangaistus tai sakko.”

- 16 Kyseisen lain 155 §:n 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos 154 §:ssä säädetyt vanhentumisajat ovat ylittyneet toiseen kertaan, niiden katsotaan täyttyneen katkeamisten lukumäärästä riippumatta.”

Rikosprosessilaki

- 17 Rikosprosessilain (Codul de procedură penală) 40 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Înalta Curte de Casație și Justiție käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena maanpetosrikoksia sekä senaattorien, kansanedustajien ja Euroopan parlamentin romanialaisten jäsenten, hallituksen jäsenten, Curtea Constituțională tuomareiden, ylimmän tuomarineuvoston jäsenten, Înalta Curte de Casație și Justiției tuomareiden ja Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiției [(ylimmän tuomioistuimen yhteydessä toimiva syyttäjänvirasto, Romania)] syyttäjien tekemiä rikoksia.”

- 18 Rikosprosessilain 281 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Pätemättömäksi todetaan sellaisten säännösten rikkominen, jotka koskevat

— —

- b) tuomioistuinten aineellista ja henkilöllistä toimivaltaa, jos asian on ratkaissut alemman astainen tuomioistuin kuin se, joka on lain mukaan toimivaltainen

— —”

- 19 Kyseisen lain 426 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Rikosoikeudenkäynneissä annettujen lainvoimaisten ratkaisujen kumoamista voidaan vaatia ylimääräisellä muutoksenhaulla seuraavissa tapauksissa:

– –

d) jos ylioikeuden kokoonpano on lainvastainen tai jos kyseessä on esteellisyys

– –”

- 20 Rikosprosessilain 428 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Muutoksenhaku edellä 426 §:n a ja c–h kohdassa säädetyillä perusteilla voidaan tehdä 30 päivän kuluessa ylioikeuden ratkaisun tiedoksiannosta.”

Laki nro 78/2000

- 21 Korruption ehkäisemisestä, havaitsemisesta ja rankaisemisesta 18.5.2000 annetun lain nro 78/2000 (Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție; Monitorul Oficial al României, osa I, nro 219, 18.5.2000) 5 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa tarkoitettuja korruptiorikoksia ovat rikoslain 289–292 §:ssä säädetyt rikokset, mukaan lukien silloin, kun ne ovat rikoslain 308 §:ssä säädettyjen henkilöiden tekemiä.”

- 22 Lain nro 78/2000 5 §:n 1 momentissa mainituissa rikoslain pykälissä säädetään lahjuksen ottamisesta (289 §), lahjuksen antamisesta (290 §), vaikutusvallan väärinkäytöstä (291 §) ja suorasta vaikuttamisesta (292 §).

- 23 Kyseisen lain 29 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Perustetaan erikoistuneita ratkaisukokoonpanoja ratkaisemaan ensimmäisenä oikeusasteena tässä laissa säädetyt rikokset.”

Laki nro 303/2004

- 24 Tuomareiden ja syyttäjien asemasta 28.6.2004 annetun lain nro 303/2004 (Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor) (julkaistu uudelleen Monitorul Oficial al României, osa I, nro 826, 13.9.2005), sellaisena kuin se on muutettuna 17.1.2012 annetulla lailla nro 24/2012 (Legea nr. 24/2012; Monitorul Oficial al României, osa I, nro 51, 23.1.2012) (jäljempänä laki nro 303/2004), 99 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kurinpitajien rikoksia ovat

– –

o) asioiden sattumanvaraista jakamista koskevien säännösten noudattamatta jättäminen

– –

§) Curtea Constituțională:n tuomioiden noudattamatta jättäminen – –

– –”

25 Kyseisen lain 100 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tuomareille ja syyttäjille voidaan määrätä suhteessa virheiden vakavuuteen seuraavat kurinpitoseuraamukset:

– –

e) erottaminen tuomarin tai syyttäjän virasta.”

26 Mainitun lain 101 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Ylimmän tuomarineuvoston jaostot määräävät edellä 100 §:ssä säädetystä kurinpitoseuraamuksista sitä koskevassa organisaatiossa laissa säädetyn edellytyksen.”

Laki nro 304/2004

27 Oikeuslaitoksen organisaatiosta 28.6.2004 annettua lakia nro 304/2004 (Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară) (julkaistu uudelleen Monitorul Oficial al Românieissa, osa I, nro 827, 13.9.2005) on muutettu muun muassa

- toimenpiteistä asioiden käsittelyn nopeuttamiseksi 25.10.2010 annetulla lailla nro 202/2010 (Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor; Monitorul Oficial al României, osa I, nro 714, 26.10.2010)
- rikosprosessilaista annetun lain nro 135/2010 täytäntöönpanosta ja rikosoikeudellista menettelyä koskevien säännösten vahvistamisesta annettujen tiettyjen sääntelytoimien muuttamisesta ja täydentämisestä 19.7.2013 annetulla lailla nro 255/2013 (Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale; Monitorul Oficial al României, osa I, nro 515, 14.8.2013) ja
- oikeuslaitoksen organisaatiosta annetun lain nro 304/2004 muuttamisesta ja täydentämisestä 20.7.2018 annetulla lailla nro 207/2018 (Legea nr. 207/2018, pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară; Monitorul Oficial al României, osa I, nro 636, 20.7.2018).

28 Lain nro 304/2004, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna lailla nro 207/2018 (jäljempänä muutettu laki nro 304/2004), 19 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Înalta Curte de Casație și Justiție:n tuomarineuvosto voi presidentin tai varapresidentin esityksestä hyväksyä kunkin vuoden alussa erikoistuneiden ratkaisukokoonpanojen muodostamisen Înalta Curte de Casație și Justiție:n jaostojen yhteyteen asioiden lukumäärän ja luonteen, kunkin jaoston työmäärän ja tuomareiden erikoistumisen asteen mukaan sekä sen mukaan, onko heidän työkokemustaan tarpeellista hyödyntää.”

29 Kyseisen lain 24 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Viiden tuomarin kokoonpanot käsittelevät valitusasioita, jotka koskevat Înalta Curte de Casație și Justiției rikosasioiden jaoston ensimmäisenä oikeusasteena antamia ratkaisuja, ratkaisevat valitusluvan saaneet kassaatiovalitukset viiden tuomarin kokoonpanoissa valitusasioissa annetuista ratkaisuksista, käsittelevät Înalta Curte de Casație și Justiției rikosasioiden jaostossa käydyn ensimmäisen oikeusasteen menettelyn aikana tehdyistä päätöksistä tehdyt valitukset, ratkaisevat kurinpidolliset asiat laissa säädetyn mukaisesti ja muut asiat niille lailla myönnettyjen toimivaltuuksien puitteissa.”

30 Mainitun lain 29 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Înalta Curte de Casație și Justiției tuomarineuvostolle kuuluvat seuraavat tehtävät:

a) Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annetun johtosäännön ja henkilöstötaulukon hyväksyminen

– –

f) Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annetussa johtosäännössä vahvistettujen muiden toimivaltuuksien käyttäminen.”

31 Saman lain 31 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Rikosasioissa ratkaisukokoonpanot muodostuvat seuraavasti:

a) asioissa, joiden käsittelemistä varten Înalta Curte de Casație și Justiție on lain mukaan toimivaltainen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimena, ratkaisukokoonpanoon kuuluu kolme tuomaria

– –”

32 Muutetun lain nro 304/2004 32 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Kunkin vuoden alussa tuomarineuvosto hyväksyy Înalta Curte de Casație și Justiției presidentin tai varapresidenttien ehdotuksesta viiden tuomarin kokoonpanojen lukumäärän ja kokoonpanot.

– –

(4) Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai hänen poissa ollessaan yksi varapresidenteistä valitsee näissä ratkaisukokoonpanoissa istuvat tuomarit julkisessa istunnossa arpomalla. Ratkaisukokoonpanojen jäseniä voidaan vaihtaa vain poikkeustapauksissa Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annetussa johtosäännössä vahvistettujen objektiivisten perusteiden mukaisesti.

(5) Viiden tuomarin kokoonpanojen puheenjohtajana toimii Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti, yksi varapresidenteistä tai jaostojen puheenjohtajat, jos heidät on nimitetty 4 momentin mukaisesti kyseiseen kokoonpanoon.

(6) Jos ketään edellä mainituista henkilöistä ei ole nimitetty viiden tuomarin kokoonpanoon, kukin tuomari toimii ratkaisukokoonpanon puheenjohtajana kiertävässä järjestyksessä sen mukaan, kuinka kauan hän on työskennellyt tuomioistuinlaitoksen palveluksessa.

(7) Viiden tuomarin kokoonpanojen toimivaltaan kuuluvat asiat jaetaan käsiteltäviksi sattumanvaraisesti käyttämällä tietokonejärjestelmää.”

- 33 Lain nro 304/2004 32 §:ssä, sellaisena kuin se oli annettuna lailla nro 202/2010, säädettiin seuraavaa:

”(1) Rikosasioissa kunkin vuoden alussa muodostetaan kaksi viiden tuomarin kokoonpanoa, joiden jäsenet ovat yksinomaan Înalta Curte de Casație și Justiției rikosasioiden jaoston jäseniä.

--

(4) Înalta Curte de Casație și Justiției tuomarineuvosto hyväksyy viiden tuomarin jaostojen kokoonpanot. Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai hänen poissa ollessaan varapresidentti nimeää näissä ratkaisukokoonpanoissa istuvat tuomarit. Ratkaisukokoonpanojen jäseniä voidaan vaihtaa vain poikkeustapauksissa Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annetussa johtosäännössä vahvistettujen objektiivisten perusteiden mukaisesti.

(5) Viiden tuomarin kokoonpanon puheenjohtajana toimii Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai varapresidentti. Heidän poissa ollessaan ratkaisukokoonpanon puheenjohtajana voi toimia presidentin tai hänen poissa ollessaan varapresidentin tätä varten nimeämä jaoston puheenjohtaja.

(6) Asiat, jotka kuuluvat 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ratkaisukokoonpanojen toimivaltaan, jaetaan käsiteltäviksi sattumanvaraisesti käyttämällä tietokonejärjestelmää.”

- 34 Lain nro 304/2004 32 §:n 1 ja 6 momentin, sellaisina kuin ne olivat annettuina lailla nro 255/2013, sanamuoto oli lähes sama kuin edellisessä kohdassa tarkoitettun version sanamuoto, kun taas kyseisen pykälän 4 ja 5 momentissa säädettiin seuraavaa:

”(4) Înalta Curte de Casație și Justiției tuomarineuvosto hyväksyy viiden tuomarin jaostojen lukumäärän ja kokoonpanot rikosasioiden jaoston puheenjohtajan ehdotuksesta. Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai hänen poissa ollessaan varapresidentti valitsee näissä ratkaisukokoonpanoissa istuvat tuomarit julkisessa istunnossa arpomalla. Ratkaisukokoonpanojen jäseniä voidaan vaihtaa vain poikkeustapauksissa Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annetussa johtosäännössä vahvistettujen objektiivisten perusteiden mukaisesti.

(5) Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai varapresidentti toimii viiden tuomarin kokoonpanon puheenjohtajana, mikäli hän on kyseisen ratkaisukokoonpanon jäsen 4 momentin mukaisesti, tai tapauksen mukaan puheenjohtajana toimii rikosasioiden jaoston puheenjohtaja tai iältään vanhin tuomari.”

35 Muutetun lain nro 304/2004 33 §:n sanamuoto on seuraava:

”(1) Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai hänen poissa ollessaan yksi varapresidenteistä toimii puheenjohtajana yhdistetyissä jaostoissa, kokoonpanossa, joka on toimivaltainen käsittelemään lain intressissä tehdyt valitukset, kokoonpanossa, joka on toimivaltainen ratkaisemaan oikeudellisia kysymyksiä, viiden tuomarin kokoonpanossa ja kaikissa jaostojen yhteydessä muodostetuissa ratkaisukokoonpanoissa, kun hän osallistuu ratkaisun tekemiseen.

– –

(3) Jaoston puheenjohtajat voivat toimia puheenjohtajana kaikissa jaoston ratkaisukokoonpanoissa, kun taas muut tuomarit hoitavat jaoston puheenjohtajan tehtäviä kiertävän järjestyksen mukaan.”

36 Lain nro 304/2004 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se oli annettuna lailla nro 202/2010, säädettiin seuraavaa:

”Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai hänen poissa ollessaan varapresidentti toimii puheenjohtajana yhdistetyissä jaostoissa, viiden tuomarin kokoonpanossa ja kaikissa jaostojen yhteydessä muodostetuissa ratkaisukokoonpanoissa, kun hän osallistuu ratkaisun tekemiseen.”

37 Lain nro 304/2004 kyseisen 33 §:n 1 momentin, sellaisena kuin se oli annettuna lailla nro 255/2013, sanamuoto oli seuraava:

”Înalta Curte de Casație și Justiției presidentti tai hänen poissa ollessaan yksi varapresidenteistä toimii puheenjohtajana yhdistetyissä jaostoissa, kokoonpanossa, joka on toimivaltainen käsittelemään lain intressissä tehdyt valitukset, kokoonpanossa, joka on toimivaltainen ratkaisemaan oikeudellisia kysymyksiä, viiden tuomarin kokoonpanossa ja kaikissa jaostojen yhteydessä muodostetuissa ratkaisukokoonpanoissa, kun hän osallistuu ratkaisun tekemiseen.”

Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annettu johtosääntö

38 Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta 21.9.2004 annetun johtosäännön (Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție), sellaisena kuin se oli muutettuna Înalta Curte de Casație și Justiției organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annetun johtosäännön muuttamisesta ja täydentämisestä 28.1.2014 annetulla päätöksellä nro 3/2014 (Hotărârea nr. 3/2014 pentru modificarea și completarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție; Monitorul Oficial al României, osa I, nro 75, 30.1.2014), 28 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”1. Înalta Curte de Casație și Justiție koostuu viiden tuomarin kokoonpanoista, joiden tuomiovalta on vahvistettu lailla.

– –

4. Viiden tuomarin kokoonpanojen puheenjohtajana toimii joko presidentti, varapresidentti, rikosasioiden jaoston puheenjohtaja tai iältään vanhin tuomari.”

39 Mainitun johtosäännön 29 §:n 1 momentissa säädettiin seuraavaa:

”Rikosasioita käsittelevien viiden tuomarin kokoonpanojen perustamista varten Înalta Curte de Casație și Justiție presidentti tai hänen poissa ollessaan yksi varapresidenteistä valitsee vuosittain julkisessa istunnossa arpomalla neljä tai tarvittaessa viisi tuomaria Înalta Curte de Casație și Justiție rikosasioiden jaostosta kuhunkin ratkaisukokoonpanoon.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-859/19

- 40 Înalta Curte de Casație și Justiție rikosasioiden jaosto, joka käsitteli asiaa ensimmäisenä oikeusasteena kolmen tuomarin kokoonpanossa, määräsi 17.10.2017 antamallaan tuomiolla FX:n, joka on Parchetul de pe lângă Tribunalul Iașin (Iașin alioikeuden yhteydessä toimiva syyttäjänvirasto) syyttäjä, kahden vuoden ja yhdentoista kuukauden yhteiseen vankeusrangaistukseen ja sakkoon vuosina 2014 ja 2015 tehdyistä rikoksista, joita olivat lahjonnan ottaminen, hänen tehtävänsä kanssa yhteensopimattomien rahoitustoimien suorittaminen liiketoimina tarkoituksena hankkia itselleen rahaa, tavaroita tai muuta perusteetonta etua ja väärin ilmoitusten antaminen, samalla kun se vapautti hänet rahanpesurikosta koskevasta syytteestä. Samalla rikostuomiolla CS ja ND vapautettiin väärän todistajanlausunnon antamista koskevasta syytteestä.
- 41 FX ja Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție (Înalta Curte de Casație și Justiție yhteydessä toimiva syyttäjänvirasto – kansallinen korruption vastainen virasto, Romania) (jäljempänä DNA) hakivat kyseiseen tuomioon muutosta. Pääasia kirjattiin muutoksenhakutuomioistuimena toimivan Înalta Curte de Casație și Justiție viiden tuomarin kokoonpanon asialuetteloon.
- 42 Muutoksenhakumenettelyn ollessa vireillä Curtea Constituțională antoi 7.11.2018 tuomion nro 685/2018. Curtea Constituțională, jonka käsiteltäväksi pääministeri oli saattanut asian Romanian perustuslain 146 §:n e kohdan nojalla, totesi kyseisellä tuomiolla ensinnäkin, että parlamentin ja Înalta Curte de Casație și Justiție välille oli syntynyt perustuslaillinen oikeudellinen konflikti tämän viimeksi mainitun tuomarineuvoston päätöksistä nimetä muutoksenhakuasteena asioita käsittelevien viiden tuomarin kokoonpanojen tuomareista kyseessä olevan ajanjakson aikana noudatetun käytännön mukaisesti arpomalla vain neljä eikä jokaista viittä, mikä oli ristiriidassa muutetun lain nro 304/2004 32 §:n kanssa; katsoi tämän jälkeen, että asian ratkaisemisesta muutoksenhakuasteessa tällä tavoin lainvastaisesti muodostetussa ratkaisukokoonpanossa oli seuraamuksena annetun ratkaisun ehdoton pätemättömyys, ja totesi lopuksi, että Romanian perustuslain 147 §:n 4 momentin nojalla kyseinen tuomio oli sovellettavissa julkaisemispäivästään alkaen käsiteltävänä oleviin asioihin, ratkaistuihin asioihin, mikäli ylimääräisten muutoksenhakukeinojen käyttämisen määräaika ei ollut vielä päättynyt, ja tuleviin tilanteisiin. Mainitun tuomion antamisen jälkeen pääasia poistettiin asialuettelosta ja annettiin sattumanvaraisesti yhdelle uudestaan muodostetulle viiden tuomarin kokoonpanolle.
- 43 Curtea Constituțională antoi 3.7.2019 tuomion nro 417/2019 asiassa, jonka oli pannut vireille edustajainhuoneen puheenjohtaja, joka oli tuolloin itse rikosoikeudellisen menettelyn kohteena lain nro 78/2000 soveltamisalaan kuuluvista teoista Înalta Curte de Casație și Justiție viiden tuomarin kokoonpanossa, joka käsitteli kyseistä asiaa muutoksenhakutuomioistuimena.

Kyseisessä tuomiossa Curtea Constituțională totesi ensinnäkin, että parlamentin ja Înalta Curte de Casație și Justiție välillä oli luonteeltaan perustuslaillinen oikeudellinen konflikti, joka johtui siitä, että viimeksi mainittu ei ollut muodostanut erityisiä ratkaisukokoonpanoja lain nro 78/2000 29 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rikoksia koskevien asioiden käsittelemiseksi ensimmäisessä oikeusasteessa; katsoi tämän jälkeen, että jos asia käsitellään muussa kuin erityisessä ratkaisukokoonpanossa, annettu ratkaisu on todettava ehdottoman pätemättömäksi, ja määräsi lopuksi, että kaikki asiat, jotka Înalta Curte de Casație și Justiție on ratkaissut ensimmäisenä oikeusasteena ennen 23.1.2019 ja jotka eivät ole tulleet lainvoimaisiksi, oli käsiteltävä uudelleen kyseisen säännöksen mukaisesti muodostetuissa erityisissä ratkaisukokoonpanoissa. Kyseisessä tuomiossa Curtea Constituțională nimittäin katsoi, että vaikka kyseisenä päivänä eli 23.1.2019 Înalta Curte de Casație și Justiție tuomarineuvosto oli tehnyt päätöksen, jonka mukaan kaikkia sen kolmen tuomarin ratkaisukokoonpanoja oli pidettävä korruptiota koskevien asioiden käsittelemiseen erikoistuneina ratkaisukokoonpanoina, tällä päätöksellä voitiin välttää ristiriita perustuslain kanssa vasta päätöksen tekemispäivästä alkaen eikä ennen sitä.

- 44 Înalta Curte de Casație și Justiție, joka on ennakkoratkaisua nyt käsiteltävässä asiassa pyytänyt tuomioistuin, toteaa ennakkoratkaisupyyntönsä tueksi, että pääasiassa kyseessä olevat rikokset, kuten korruptiorikokset, jotka on tehty pääasiallisesti unionin varoista maksetuilla tuilla rahoitettujen julkisten hankintojen yhteydessä, ja rahanpesurikokset vahingoittavat tai voivat vahingoittaa unionin taloudellisia etuja.
- 45 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että ensimmäiseksi nousee esiin kysymys siitä, onko SEU 19 artiklan 1 kohtaa, SEUT 325 artiklan 1 kohtaa, unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin 5.7.2017 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 (EUVL 2017, L 198, s. 29) 4 artiklaa ja rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta 20.5.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849 (EUVL 2015, L 141, s. 73) 58 artiklaa tulkittava siten, että niissä estetään kansallista tuomioistuinta soveltamasta tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolisen viranomaisen tekemää päätöstä, kuten Curtea Constituționalăn tuomiota nro 417/2019, jossa lausutaan siitä, onko tavanomainen muutoksenhaku perusteltu, ja velvoitetaan asiat palautettaviksi sillä seurauksella, että rikossyytteet asetetaan kyseenalaisiksi uuden ensimmäisen oikeusasteen menettelyn vireille panemisen myötä. Jäsenvaltioiden on nimittäin toteutettava tehokkaita ja ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä unionin taloudellisia etuja vahingoittavan lainvastaisen toiminnan torjumiseksi.
- 46 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tässä yhteydessä on myös selvitettävä, kattaako SEUT 325 artiklan 1 kohdassa oleva ilmaisu ”ja muulta unionin taloudellisia etuja vahingoittavalta lainvastaiselta toiminnalta” varsinaiset korruptiorikokset erityisesti siltä osin kuin muun muassa direktiivin 2017/1371 4 artiklassa määritellään ”lahjuksen antamisen” ja ”lahjuksen ottamisen” rikokset.
- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että – kuten asiassa C-357/19, Euro Box Promotion ym. – esiin tulee myös kysymys siitä, onko SEU 2 artiklassa vahvistettu oikeusvaltioperiaate, kun sitä tulkitaan perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, esteenä sille, että tuomioon nro 417/2019 perustuvan kaltainen toimenpide vaikuttaa oikeudenkäyttöön. Kyseisellä tuomiolla Curtea Constituțională toteutti ilman tuomioistuimen toimivaltuuksia sitovia toimenpiteitä, jotka edellyttävät uusien tuomioistuin käsittelyjen aloittamista sen vuoksi, etteivät

Înalta Curte de Casație și Justiției rikosasioiden jaoston ratkaisukokoonpanot olleet väitetysti erikoistuneet korruptionrikoksiin, vaikka kaikki kyseisen rikosasioiden jaoston tuomarit täyttävät kyseisen erikoistumisen edellytykset jo sillä perusteella, että he ovat kyseisen tuomioistuimen tuomareita.

- 48 Kun toiseksi otetaan huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja laillisuusperiaatteen merkitys, on aiheellista selventää perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa olevan käsitteen ”tuomioistuin, joka on etukäteen laillisesti perustettu” merkitystä sen määrittämiseksi, onko tämä määräys esteenä Curtea Constituțională antamalle tulkinnalle tuomioistuimen kokoonpanon lainvastaisuudesta.
- 49 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko kansallisen tuomioistuimen jätettävä soveltamatta tuomiota nro 417/2019 unionin sääntöjen täyden vaikutuksen varmistamiseksi. Yleisemmin on myös tutkittava, onko Curtea Constituțională ratkaisujen, joilla loukataan tuomioistuinten riippumattomuuden periaatetta, vaikutukset sivuutettava asioissa, joihin sovelletaan vain kansallista oikeutta. Nämä kysymykset tulevat esiin erityisesti siksi, että Romanian kurinpitosäännöissä säädetään kurinpitoseuraamuksen määräämisestä tuomarille, joka sivuuttaa Curtea Constituțională ratkaisujen vaikutukset.
- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tuomiolla nro 417/2019, jolla kumotaan Înalta Curte de Casație și Justiției rikosasioiden jaoston kolmen tuomarin kokoonpanojen ensimmäisenä oikeusasteena ennen 23.1.2019 antamat tuomiot, loukataan rikosoikeudellisten seuraamusten tehokkuuden periaatetta unionin taloudellisia etuja vahingoittavan vakavan lainvastaisen toiminnan tapauksessa. Mainitulla tuomiolla luodaan nimittäin yhtäältä vaikutelma siitä, että teko jää rankaisematta, ja siihen liittyy toisaalta systeeminen riski siitä, että vakavat rikokset jäävät rankaisematta syytteiden vanhentumista koskevien kansallisten sääntöjen vuoksi, kun otetaan huomioon kyseisten asioiden uudelleen käsittelyn jälkeen annetun lopullisen tuomion antamista edeltäneen menettelyn monimutkaisuus ja kesto. Näin ollen pääasiassa oikeudenkäyntimenettely on monimutkaisuutensa vuoksi kestänyt jo noin neljä vuotta ensimmäisen oikeusasteen vaiheessa.
- 51 Tässä tilanteessa Înalta Curte de Casație și Justiție päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko SEU 19 artiklan 1 kohtaa, SEUT 325 artiklan 1 kohtaa, [direktiivin 2015/849] 58 artiklaa ja [direktiivin 2017/1371] 4 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että päätöksen tekee lainkäyttövallan ulkopuolinen elin Curtea Constituțională, joka velvoittaa käsittelemään uudelleen tietyn ajanjakson aikana jo ratkaissut ja muutoksenhakuvaiheessa olevat korruptionasiat sillä perusteella, että ylimmässä tuomioistuimessa ei ole muodostettu tällaisiin asioihin erikoistuneita ratkaisukollegioita, vaikka [kyseisessä päätöksessä] tunnustetaan, että kollegioihin kuuluneet tuomarit ovat erikoistuneita tuomareita?
- 2) Onko SEU 2 artiklaa ja [perusoikeuskirjan] 47 artiklan toista kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että lainkäyttövallan ulkopuolinen elin toteaa ylimmän tuomioistuimen jaoston ratkaisun antavan kollegion kokoonpanon lainvastaiseksi (kollegio, joka koostuu toimessa olevista tuomareista, jotka täyttivät ylennyshetkellä muun muassa erikoistumista koskevan edellytyksen, jonka on täytyttävä, jotta tuomari voidaan ylentää ylimmän tuomioistuimen rikosasioiden jaostoon)?

- 3) Onko unionin oikeuden ensisijaisuutta tulkittava siten, että sen mukaan on sallittua, että kansallinen tuomioistuin jättää soveltamatta perustuslakituomioistuimen tuomiota, joka on annettu perustuslaillista konfliktia koskevassa asiassa ja joka on kansallisen lainsäädännön nojalla sitova?”

Asia C-926/19

- 52 Înalta Curte de Casație și Justiție rikosasioiden jaosto, joka käsitteli asiaa ensimmäisenä oikeusasteena kolmen tuomarin kokoonpanossa, määräsi 30.6.2016 antamallaan tuomiolla FV:n kolmen vuoden ja kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen vuosina 2010–2013 tehdyistä veropetoksista samalla kun se vapautti hänet arvonlisäveropetosta ja rahanpesua koskevista syytteistä ja häntä vastaan esitetyistä muista syytteistä. Samalla tuomiolla CS ja EU, jotka ovat syyttäjiä, ja DT, joka on poliisiviranomainen, tuomittiin seitsemän vuoden, kahden vuoden ja neljän vuoden rangaistuksiin muun muassa vuodesta 2010 alkaen tehdyistä korruptiota merkitsevista, siihen rinnastettavista tai siihen liittyvistä teoista. Edelleen samalla tuomiolla BR, GW, HX ja IY sekä SC Uranus Junior 2003 SRL vapautettiin niitä vastaan esitetyistä syytteistä.
- 53 BR, CS, DT, EU, FV ja GW sekä DNA, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – Structura Centrală (Înalta Curte de Casație și Justiție yhteydessä toimiva syyttäjänvirasto – järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin alaan kuuluvien rikosten tutkintavirasto, Romania) ja Agenția Națională de Administrare Fiscală (verohallinnon kansallinen virasto, Romania) hakivat kyseiseen tuomioon muutosta.
- 54 Pääasia kirjattiin muutoksenhakutuomioistuimena toimivan Înalta Curte de Casație și Justiție viiden tuomarin kokoonpanon asialuetteloon. Tämä kokoonpano hyväksyi 7.5.2018 valitusperusteiden tueksi esitetyt todistajanlausunnot ja kirjalliset todisteet ja kutsui todistajat kuultaviksi.
- 55 Curtea Constituțională annettua 7.11.2018 tämän määräyksen 42 kohdassa mainitun tuomion nro 685/2018, asia siirrettiin toisen viiden tuomarin kokoonpanon käsiteltäväksi. Tämä uusi kokoonpano hyväksyi 13.5.2019 antamallaan määräyksellä valitusperusteiden tueksi esitetyt todistajanlausunnot ja kirjalliset todisteet ja kutsui todistajat kuultaviksi.
- 56 Curtea Constituțională annettua 3.7.2019 tämän määräyksen 43 kohdassa mainitun tuomion nro 417/2019 osa valittajista vaati ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta toteamaan 30.6.2016 annetun tuomion ehdottoman pätemättömäksi siltä osin kuin sen oli antanut kolmen tuomarin kokoonpano, joka ei ollut erikoistunut korruptioon, ja palauttamaan asian uudelleen käsittelyä varten ensimmäisen asteen tuomioistuimeen.
- 57 Înalta Curte de Casație și Justiție, joka on ennakkoratkaisua käsiteltävässä asiassa pyytänyt tuomioistuin, pohtii, onko tuomio nro 417/2019 yhteensopiva SEU 2 artiklan, SEU 19 artiklan 1 kohdan, SEUT 325 artiklan 1 kohdan, perusoikeuskirjan 47 artiklan ja direktiivin 2017/1371 4 artiklan kanssa. Kyseinen tuomioistuin esittää erityisesti SEUT 325 artiklan osalta pääosin samat perustelut, jotka on esitetty asiassa C-859/19. Mainittu tuomioistuin toteaa vielä, että rikosoikeudellinen menettely ensimmäisessä oikeusasteessa on pääasiassa kestänyt yli neljä vuotta.

- 58 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että tuomiolla nro 417/2019 otetaan käyttöön sitovia prosessuaalisia toimia, jotka edellyttävät uusien tuomioistuinmenettelyiden aloittamista, koska ensimmäisenä oikeusasteena asioita käsitelleet ratkaisukokoonpanot eivät olleet erikoistuneet laissa nro 78/2000 säädettyihin rikoksiin. Kyseisen tuomion vuoksi on siis olemassa vaara, että seuraamus jää määräämättä huomattavassa määrässä vakavia rikoksia koskevia asioita. Näissä olosuhteissa SEUT 325 artiklassa tarkoitettua tehokkuuden vaatimusta ja syytetyn perusoikeutta saada asiansa ratkaistuksi kohtuullisessa ajassa loukattaisiin.
- 59 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo myös, että – kuten asiassa C-859/19 – unionin tuomioistuimelle on esitettävä kysymys siitä, onko Curtea Constituționalăn asiaan puuttuminen yhteensoveltuvaa oikeusvaltioperiaatteen kanssa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa Curtea Constituționalăn tuomioiden noudattamisen tärkeyttä mutta täsmentää, että sen kysymys ei koske Curtea Constituționalăn oikeuskäytäntöä yleisesti vaan se koskee ainoastaan tuomiota nro 417/2019, jossa Curtea Constituțională on puoltanut omaa tulkintaansa siihen tulkintaan nähden, jonka Înalta Curte de Casație și Justiție on omaksunut niistä eriävistä säännöksistä, jotka koskevat lain nro 78/2000 ja muutetun lain nro 304/2004 erikoistuneiden ratkaisukokoonpanojen muodostamista, ja puuttunut viimeksi mainitun tuomioistuimen toimivaltaan määräämällä tiettyjen asioiden uudelleenkäsitteystä.
- 60 Tässä tilanteessa Înalta Curte de Casație și Justiție päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [SEU] 19 artiklan 1 kohtaa, [SEUT] 325 artiklan 1 kohtaa, [direktiivin 2015/849] 58 artiklaa [ja direktiivin 2017/1371] 4 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että päätöksen tekee lainkäyttövallan ulkopuolinen elin Curtea Constituțională, joka antaa ratkaisun prosessiväitteestä, joka koskee asian ratkaisevan kollegion mahdollista lainvastaista kokoonpanoa, kun otetaan huomioon Înalta Curte de Casație și Justițien – – tuomareiden erikoistumisen periaate (josta ei säädetä Romanian perustuslaissa), ja velvoittaa tuomioistuimen palauttamaan asiat, joihin on haettu muutosta (devolutiivisin vaikutuksin), käsiteltäväksi uudelleen ensimmäisessä oikeusasteessa samassa tuomioistuimessa?
- 2) Onko [SEU] 2 artiklaa ja [perusoikeuskirjan] 47 artiklan toista kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että lainkäyttövallan ulkopuolinen elin toteaa ylimmän tuomioistuimen jaoston ratkaisun antavan kollegion kokoonpanon lainvastaiseksi (kollegio, joka koostuu toimessa olevista tuomareista, jotka täyttivät ylennyshetkellä muun muassa erikoistumista koskevan edellytyksen, jonka on täytyttävä, jotta tuomari voidaan ylentää ylimmän tuomioistuimen rikosasioiden jaostoon)?
- 3) Onko unionin oikeuden ensisijaisuutta tulkittava siten, että siinä sallitaan kansallisen tuomioistuimen jättävän soveltamatta perustuslakituumioistuimen päätöstä, jolla tulkitaan perustuslakia alemman tasoista oikeussääntöä, joka koskee Înalta Curte de Casație și Justițien organisaatiota, joka sisältyy korruption estämisestä ja toteamisesta sekä siitä määrättävistä seuraamuksista annettuun kansalliseen lainsäädäntöön ja jota tuomioistuin on vakiintuneesti tulkinnut samalla tavoin 16 vuoden ajan?
- 4) Sisältääkö [perusoikeuskirjan] 47 artiklan nojalla periaate, joka koskee oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa, myös tuomioistuinten erikoistumisen ja erikoistuneiden kollegioiden perustamisen ylimpään tuomioistuimeen?”

Asia C-929/19

- 61 DNA nosti Înalta Curte de Casație și Justiției rikossyytteitä CD:tä, CLD:tä, GLO:ta, ȘDC:tä ja kansanedustaja PVV:tä vastaan.
- 62 Syytekirjelmässä heidän lähinnä väitettiin väärinkäyttäneen vuosina 2007–2009 huomattavaa määrää varoja, jotka olivat peräisin sijoitusrahastoista, joilla oli tarkoitus tehdä voimallaituksiin teknisiä parannuksia niiden rikkidioksidipäästöjen vähentämiseksi unionin tasolla asetettujen ympäristövaatimusten mukaisesti. Syytetyt olivat tässä tarkoituksessa syyllistyneet tässä yhteydessä syytekirjelmän mukaan korruptioon, etenkin arvolisäveroa koskevaan veropetokseen, rahanpesuun ja asiakirjaväärennökseen.
- 63 Înalta Curte de Casație și Justiției rikosasioiden jaosto, joka käsitteli asiaa ensimmäisenä oikeusasteena kolmen tuomarin kokoonpanossa, määräsi 10.5.2018 antamallaan tuomiolla CD:n neljän vuoden vankeusrangaistukseen etenkin julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön rikkomisesta ja varojen väärinkäytöstä vuosina 2007–2009.
- 64 CLD, GLO, PVV ja ȘDC vapautettiin heitä vastaan esitetyistä syytteistä.
- 65 DNA, CD ja Agenția Națională de Administrare Fiscală hakivat tähän tuomioon muutosta.
- 66 Muutoksenhakumenettelyn aikana Curtea Constituțională antoi 3.7.2019 tuomion nro 417/2019.
- 67 Înalta Curte de Casație și Justiție, joka on ennakkoratkaisua nyt käsiteltävässä asiassa pyytänyt tuomioistuimien, pohtii, onko kyseinen tuomio yhteensopiva SEU 2 artiklan, SEU 19 artiklan 1 kohdan, SEUT 325 artiklan 1 kohdan, perusoikeuskirjan 47 artiklan ja direktiivin 2017/1371 4 artiklan kanssa. Kyseinen tuomioistuin esittää erityisesti SEUT 325 artiklan osalta pääosin samat perustelut, jotka on esitetty asioissa C-859/19 ja C-926/19.
- 68 Siltä osin kuin kyse on SEU 19 artiklan 1 kohdasta, SEU 2 artiklassa vahvistetusta oikeusvaltioperiaatteesta ja perusoikeuskirjan 47 artiklasta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa ensinnäkin Curtea Constituțională:n jäsenten nimittämisen poliittista ulottuvuutta ja sen erityistä asemaa valtion viranomaisjärjestelmässä.
- 69 Toiseksi Romanian perustuslain 146 §:n e kohdassa säädetty viranomaisten välisen luonteeltaan perustuslaillisen oikeudellisen konfliktin toteamista koskeva menettely on sellaisenaan ongelmallinen, koska tämän saman säännöksen mukaan toimivalta panna tämä menettely vireille on poliittisilla elimillä. Lisäksi toimen lainvastaisuuden ja luonteeltaan perustuslaillisen oikeudellisen konfliktin välinen raja on erityisen häilyvä ja mahdollistaa sen, että rajallisella oikeussubjektien ryhmällä on mahdollisuus käyttää rinnakkaisia oikeussuojakeinoja yleisissä tuomioistuimissa käytettävissä oleviin oikeussuojakeinoin nähden.
- 70 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Curtea Constituțională:n tuomiossa nro 685/2018 esittämä toteamus, jonka mukaan tuomiovallan ja lainsäädäntövallan välillä on luonteeltaan perustuslaillinen oikeudellinen konflikti, on ongelmallinen. Curtea Constituțională on puoltanut kyseisessä tuomiossa omaa tulkintaansa lainsäädännönsä siihen tulkintaan nähden, jonka Înalta Curte de Casație și Justiție on toimivaltansa puitteissa omaksunut, ja se on arvostellut tätä viimeksi mainittua tuomioistuinta siitä, että tämä on järjestelmällisesti jättänyt noudattamatta lainsäätäjän tahtoa voidakseen todeta tällaisen perustuslaillisen oikeudellisen konfliktin olemassaolon.

- 71 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on siis pohdittava, ovatko SEU 2 ja SEU 19 artikla sekä perusoikeuskirjan 47 artikla esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa Curtea Constituțională väliintulolla voidaan valvoa ja sanktioida Înalta Curte de Casație și Justiției oikeuskäytäntöä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Curtea Constituțională asiaan puuttuminen, jolla valvotaan Înalta Curte de Casație și Justiției toiminnan laillisuutta ja joka tulee lakisääteisten tuomioistuinmenettelyiden sijaan, voi vaikuttaa kielteisesti tuomioistuinten riippumattomuuteen ja SEU 2 artiklassa tarkoitettun oikeusvaltion perusteisiin, koska Curtea Constituțională ei ole osa varsinaista tuomioistuinjärjestelmää eikä sillä ole lainkäyttövaltaa.
- 72 Tässä tilanteessa Înalta Curte de Casație și Justiție päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko SEU 19 artiklan 1 kohtaa, SEUT 325 artiklan 1 kohtaa sekä [direktiivin 2017/1371] 2 ja 4 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että päätöksen tekee lainkäyttövallan ulkopuolinen elin [Curtea Constituțională], joka velvoittaa suoraan käsittelemään uudelleen kaikki ylimmän tuomioistuimen rikosasioiden jaoston ensimmäisenä oikeusasteena tietyn ajanjakson (vuosi 2003 – vuoden 2019 tammikuu) aikana jo ratkaisemat ja muutoksenhakuvaiheessa olevat korruptioasiat?
- 2) Onko SEU 2 artiklaa ja SEU 19 artiklan 1 kohtaa sekä [perusoikeuskirjan] 47 artiklan [toista kohtaa] tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että lainkäyttövallan ulkopuolinen elin toteaa ylimmän tuomioistuimen jaoston ratkaisun antavan kollegion kokoonpanon lainvastaiseksi vastoin tulkintaa, joka perustuu tämän ylimmän tuomioistuimen vakiintuneeseen ja yksimieliseen organisatoriseen käytäntöön ja oikeuskäytäntöön?
- 3) Onko unionin oikeuden ensisijaisuutta tulkittava siten, että sen mukaan on sallittua, että kansallinen tuomioistuin jättää soveltamatta perustuslakituomioistuimen tuomiota, joka on annettu perustuslaillista konfliktia koskevassa asiassa ja joka on kansallisen lainsäädännön nojalla sitova?
- 4) Voidaanko [perusoikeuskirjan] 47 artiklan [toisessa kohdassa] olevaa ilmaisua 'etukäteen laillisesti perustettu' tulkita siten, että sen piiriin kuuluu erikoistuneiden ratkaisukokoonpanojen virallinen nimeäminen ratkaisukokoonpanojen muodostavien tuomareiden erikoistumisalasta riippumatta?”
- 73 Unionin tuomioistuimen presidentin 19.5.2022 antamalla määräyksellä asiat C-859/19, C-926/19 ja C-929/19 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Nopeutettua menettelyä koskeva pyyntö

- 74 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt unionin tuomioistuinta käsittelemään nyt käsiteltävänä olevat asiat nopeutetussa menettelyssä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdan nojalla.
- 75 Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen päätös ratkaista asia perustellulla määräyksellä työjärjestyksen 99 artiklan mukaisesti, lausunnon antaminen tästä pyynnöstä raukeaa (ks. vastaavasti määräys 17.5.2022, Estaleiros Navais de Peniche, C-787/21, ei julkaistu, EU:C:2022:414, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 76 Unionin tuomioistuin voi työjärjestyksensä 99 artiklan nojalla esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää ratkaista asian perustellulla määräyksellä muun muassa silloin, kun kysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä.
- 77 Koska vastaus ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on selvästi johdettavissa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja erityisesti 21.12.2021 annetusta tuomiosta Euro Box Promotion ym. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034) ja 22.2.2022 annetusta tuomiosta RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus) (C-430/21, EU:C:2022:99), tätä määräystä on sovellettava nyt käsiteltävinä olevissa asioissa.

Asiassa C-859/19 esitetty ensimmäinen kysymys sekä asioissa C-926/19 ja C-929/19 esitetyt ensimmäinen ja neljäs kysymys

- 78 Asiassa C-859/19 esitetyllä ensimmäisellä kysymyksellä sekä asioissa C-926/19 ja C-929/19 esitetyillä ensimmäisellä ja neljännellä kysymyksellä, jotka on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä, onko SEUT 325 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 2 artiklan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan korruptiota ja arvonnalisäveropetoksia koskevat tuomiot, jotka on annettu ensimmäisessä oikeusasteessa muissa kuin näihin asioihin erikoistuneissa ratkaisukokoonpanoissa tai muutoksenhakuasteessa ratkaisukokoonpanoissa, joiden kaikki jäsenet on nimitetty arpomalla, ovat ehdottoman pätemättömiä, jolloin kyseessä olevat korruptiota tai arvonnalisäveropetoksia koskevat asiat on mahdollisen lainvoimaisia tuomioita koskevan ylimääräisen muutoksenhakun johdosta käsiteltävä uudelleen ensimmäisessä ja/tai toisessa oikeusasteessa.
- 79 Alustavasti on huomautettava, että ennakkoratkaisua kyseisissä asioissa pyytänyt tuomioistuin korostaa niiden vaikutusten merkitystä, joita Curtea Constituțională tuomioihin nro 685/2018 ja nro 417/2019 perustuvan, Înalta Curte de Casație și Justiției ratkaisukokoonpanoja koskevan oikeuskäytännön vaikutuksilla voi olla syytteiden ja seuraamusten tehokkuuteen ja seuraamusten täytäntöönpanon tehokkuuteen korruptiorikoksia ja arvonnalisäveropetoksia koskevissa pääasioiden syytettyjä – joista jotkut hoitivat tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Romanian valtion korkeimpia tehtäviä – koskevien kaltaisissa asioissa. Se tiedustelee näin ollen unionin tuomioistuimelta lähinnä tällaisen oikeuskäytännön yhteensoveltuvuutta unionin oikeuden kanssa.
- 80 Vaikka sen tältä osin esittämät kysymykset koskevat muodollisesti SEUT 325 artiklan 1 kohtaa, ilman, että niissä viitataan päätökseen 2006/928, tämä viimeksi mainittu päätös ja sen liitteessä mainitut arviointiperusteet ovat merkityksellisiä näihin kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta. Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa kysymyksissään myös SEU 19 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan, direktiivin 2015/849 58 artiklaan ja direktiivin 2017/1371 2 ja 4 artiklaan, tutkinta, joka koskisi lisäksi näitä viimeksi mainittuja säännöksiä, ei sitä vastoin ole tarpeen näihin kysymyksiin liittyvien epäselvyyksien ratkaisemiseksi. Näistä kahdesta direktiivistä on lisäksi todettava, että pääasioissa merkityksellinen ajanjakso edeltää niiden voimaantuloa ja siis ajankohtaa, jolloin direktiivi 2017/1371 korvasi taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen.

- 81 Näissä olosuhteissa mainittuihin kysymyksiin on vastattava sekä SEUT 325 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 2 artiklan kanssa, että päätöksen 2006/928 valossa.
- 82 Tältä osin on todettava, että – kuten 21.12.2021 annetun tuomion Euro Box Promotion ym. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034) 180 kohdassa on muistutettu – unionin oikeudessa ei sen nykytilassa ole sääntöjä oikeuslaitoksen järjestämisestä jäsenvaltioissa eikä etenäkään korruptiota ja petoksia koskevien ratkaisukokoonpanojen kokoonpanosta. Tällaisten sääntöjen antaminen kuuluu näin ollen lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaan. Jäsenvaltioiden on kuitenkin tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava niille unionin oikeuden nojalla kuuluvia velvollisuuksia.
- 83 SEUT 325 artiklan 1 kohdasta johtuvien velvollisuuksien osalta on todettava, että kyseisen määräyksen mukaan jäsenvaltioiden on suojattava unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta toimenpiteillä, jotka ovat tehokkaita ja joilla on ennalta ehkäisevä vaikutus (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 181 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 84 Unionin taloudellisten etujen suojaamisen varmistamiseksi jäsenvaltioiden on muun muassa toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joilla taataan omien varojen eli tulojen, jotka kertyvät yhdenmukaisen verokannan soveltamisesta yhdenmukaistettuun arvonlisäveron määräytymisperusteeseen, tehokas ja täysimääräinen kantaminen. Jäsenvaltioiden on myös toteutettava tehokkaita toimenpiteitä, joiden avulla unionin talousarviosta osittain rahoitetun avustuksen saajalle aiheuttomasti maksetut määrät voidaan periä takaisin (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 182 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 85 Unionin tuomioistuin on siis jo todennut 21.12.2021 annetun tuomion Euro Box Promotion ym. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034) 183 kohdassa, että SEUT 325 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu unionin taloudellisten etujen käsite kattaa näin ollen paitsi unionin talousarvion käyttöön annetut tulot, myös kyseisen talousarvion kattamat menot. Tätä tulkintaa tukee taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa mainitun käsitteen "[unionin] taloudellisiin etuihin kohdistuva petos" määritelmä, jolla tarkoitetaan erilaisia tahallisia toimia tai laiminlyöntejä sekä menojen että tulojen osalta.
- 86 SEUT 325 artiklan 1 kohdassa olevasta ilmaisusta "kaikenlainen laiton toiminta" on lisäksi muistutettava, että ilmaisu "laiton toiminta" tarkoittaa tavallisesti lainvastaista menettelyä, kun taas sana "kaikenlainen" osoittaa, että kaikkeen tällaiseen menettelyyn viitataan erotuksetta. Muilta osin on todettava, että kun otetaan huomioon unionin taloudellisten etujen suojaamiselle, joka on unionin tavoite, annettava merkitys, tätä laittoman toiminnan käsitettä ei voida tulkita suppeasti (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 184 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 87 Kyseinen laittoman toiminnan käsite kattaa muun muassa kaikenlaiset virkamiesten korruptiotoimet tai julkisten tehtävien väärinkäytökset, jotka voivat vahingoittaa unionin taloudellisia etuja esimerkiksi siten, että unionilta saadaan varoja perusteettomasti. Tässä yhteydessä on merkityksetöntä, ilmeneekö korruptio asianomaisen virkamiehen toimenä vai laiminlyöntinä, kun otetaan huomioon, että laiminlyönti voi olla unionin taloudellisten etujen kannalta yhtä vahingollinen kuin toimi ja se voi liittyä erottamattomasti tällaiseen toimeen, kuten

esimerkiksi se, että virkamies jättää suorittamatta unionin talousarvion kattamia menoja varten vaaditut tarkastukset ja todentamiset tai hyväksyy epäasianmukaisia tai virheellisiä menoja, jotka rahoitetaan unionin varoista (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 185 kohta).

- 88 Se, että taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä kyseisen yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdan kanssa, viitataan yksinomaan unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvaan petokseen, ei ole omiaan horjuttamaan tätä tulkintaa SEUT 325 artiklan 1 kohdasta, jonka sanamuoto viittaa nimenomaisesti unionin taloudellisia etuja vahingoittavaan petolliseen menettelyyn ja muuhun laittomaan toimintaan. Lisäksi on niin, että – kuten mainitun yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdasta ilmenee – unionin talousarviosta peräisin olevien varojen väärinkäyttö muihin tarkoituksiin kuin niihin, joita varten ne on alun perin myönnetty, merkitsee petosta, kun taas tällainen varojen väärinkäyttö voi myös johtua tai olla seurausta korruptiosta. Tämä osoittaa, että korruptio voi liittyä petoksiin ja päinvastoin petoksen tekeminen voi helpottaa korruption avulla, joten taloudellisten etujen mahdollinen vahingoittaminen voi joissakin tapauksissa johtua esimerkiksi arvonlisäveropetoksen ja korruption yhteisvaikutuksesta, mikä vahvistetaan taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen pöytäkirjassa, joka sen 2 ja 3 artiklan mukaan kattaa lahjuksen ottamisen ja lahjuksen antamisen (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 186 kohta).
- 89 On myös muistutettava, että unionin tuomioistuin on jo todennut, että nekin sääntöjenvastaisuudet, joilla ei ole täsmällistä taloudellista vaikutusta, voivat kuitenkin vakavasti vahingoittaa unionin taloudellisia etuja, joten SEUT 325 artiklan 1 kohta voi näin ollen kattaa paitsi toimet, jotka tosiasiallisesti aiheuttavat omien varojen menetyksen, myös yrityksen toteuttaa tällaisia toimia (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 187 kohta).
- 90 Tässä yhteydessä on lisättävä, että Romanian osalta SEUT 325 artiklan 1 kohdasta johtuvaa velvollisuutta torjua unionin taloudellisia etuja vahingoittavaa korruptiota on täydennetty erityisillä sitoumuksilla, jotka tämä jäsenvaltio hyväksyi liittymisneuvottelujen päättyessä 14.12.2004. Liittymisasiakirjan liitteessä IX olevan I kohdan 4 alakohdan mukaan kyseinen jäsenvaltio on nimittäin sitoutunut siihen, että sen on ”huomattavasti tehostettava lahjonnan ja erityisesti korkean tason lahjonnan torjuntaa varmistamalla, että lahjonnan vastainen lainsäädäntö pannaan tinkimättä täytäntöön”. Tätä erityistä sitoumusta on konkretisoitu myöhemmin päätöksellä 2006/928, jossa vahvistetaan arviointiperusteet komission ennen Romanian unioniin liittymistä toteamien puutteiden korjaamiseksi muun muassa korruption torjunnan alalla. Kyseisen päätöksen liitteen, jossa nämä arviointiperusteet esitetään, 3 alakohdan mukaan tavoitteena on siten ”ammattimaisten, puolueettomien tutkimusten jatkaminen korkean tason korruptiotapauksissa” ja sen 4 alakohdan mukaan tavoitteena on ”lisätoimien toteuttaminen korruption estämiseksi ja torjumiseksi erityisesti paikallishallinnossa” (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 188 kohta).
- 91 Arviointiperusteissa asetetut tavoitteet, joihin Romania on sitoutunut, sitovat tätä jäsenvaltiota, jolla on täten erityinen velvollisuus saavuttaa nämä tavoitteet ja toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi mahdollisimman pian. Kyseisen jäsenvaltion on myös pidättäydyttävä toteuttamasta toimenpiteitä, jotka saattaisivat vaarantaa näiden tavoitteiden saavuttamisen. Päätöksen 2006/928 liitteessä esitetyissä arviointiperusteissa asetetuista

tavoitteista, luettuina yhdessä Romanian erityisten sitoumusten kanssa, johtuva velvollisuus torjua tehokkaasti korruptiota ja erityisesti korkean tason korruptiota ei rajoitu pelkästään unionin taloudellisia etuja vahingoittaviin korruptiotapauksiin (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 189 kohta).

- 92 Lisäksi yhtäältä SEUT 325 artiklan 1 kohdan määräyksistä, joissa asetetaan velvollisuus suojata unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta, ja toisaalta päätöksen 2006/928 säännöksistä, joissa edellytetään korruption ennalta ehkäisemistä ja torjumista yleisesti, ilmenee, että Romanian on säädettävä tehokkaiden ja ennalta ehkäisevien seuraamuksien soveltamisesta tällaisten rikosten varalta (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 190 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 93 Tältä osin on todettava, että vaikka kyseisellä jäsenvaltiolla on vapaus valita sovellettavat seuraamukset, jotka voivat olla hallinnollisia seuraamuksia, rikosoikeudellisia seuraamuksia tai niiden molempien yhdistelmiä, sen on kuitenkin SEUT 325 artiklan 1 kohdan mukaisesti huolehdittava siitä, että unionin taloudellisia etuja vahingoittavista vakavista petos- ja korruptionrikoksista voidaan määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia, jotka ovat tehokkaita ja ennalta ehkäiseviä. Lisäksi siltä osin kuin on kyse korruptionrikoksista yleisesti ottaen, velvollisuus säätää tehokkaista ja ennalta ehkäisevistä rikosoikeudellisista seuraamuksista johtuu Romanian osalta päätöksestä 2006/928, koska – kuten tämän määräyksen 91 kohdassa on todettu – kyseisellä päätöksellä asetetaan tälle jäsenvaltiolle velvollisuus torjua korruptiota ja erityisesti korkean tason korruptiota tehokkaasti ja riippumatta mahdollisesta unionin taloudellisten etujen vahingoittamisesta (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 191 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 94 Romanian tehtävänä on lisäksi varmistaa, että sen rikos- ja rikosprosessioikeuden säännöillä mahdollistetaan seuraamusten määrääminen tehokkaasti unionin taloudellisia etuja vahingoittavista petosrikoksista ja korruptionrikoksista yleensä. Vaikka siis näiden rikosten torjumiseksi säädetyt seuraamukset ja rikosoikeudelliset menettelyt kuuluvat kyseisen jäsenvaltion toimivaltaan, tätä toimivaltaa rajoittaa suhteellisuusperiaatteen ja vastaavuusperiaatteen lisäksi myös tehokkuusperiaate, joka edellyttää, että mainitut seuraamukset ovat tehokkaita ja ennalta ehkäiseviä. Tämä tehokkuuden vaatimus koskee väistämättä unionin taloudellisia etuja vahingoittavia petosrikoksia ja korruptionrikoksia yleisesti ottaen koskevia syytteitä ja niistä määrättäviä seuraamuksia sekä määrättyjen rangaistusten täytäntöönpanoa, koska jos seuraamuksia ei panna tehokkaasti täytäntöön, ne eivät voi olla tehokkaita ja ennalta ehkäiseviä (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 192 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 95 Tässä yhteydessä tarvittavien toimenpiteiden toteuttaminen kuuluu ensisijaisesti kansalliselle lainsäätäjälle. Sen on siis tarvittaessa muutettava säännöstöään ja varmistettava, ettei menettelyllistä järjestelmää, jota sovelletaan unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten ja yleisesti korruptionrikosten syytteenpanoon ja seuraamuksiin, suunnitella siten, että se aiheuttaa ominaispiirteidensä vuoksi systeemisen riskin siitä, että tällaisista rikollisista teoista ei määrätä rangaistuksia, ja lisäksi lainsäätäjän on varmistettava rikosoikeudellisten menettelyiden kohteena olevien henkilöiden perusoikeuksien suoja (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 193 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 96 Kansallisten tuomioistuinten on puolestaan varmistettava SEUT 325 artiklan 1 kohdasta ja päätöksestä 2006/928 johtuvien velvollisuuksien täysi vaikutus ja jätettävä soveltamatta kansallisia säännöksiä, jotka estävät unionin taloudellisia etuja vahingoittavia vakavia petosrikoksia ja yleisesti korruptiorikoksia koskevan menettelyn yhteydessä tehokkaiden ja ennalta ehkäisevien seuraamusten soveltamisen tällaisten rikosten torjumiseksi (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 194 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 97 Siltä osin kuin nyt käsiteltävässä asiassa on kyse siitä, aiheuttaako Curtea Constituțională tuomioihin nro 685/2018 ja nro 417/2019 perustuvan oikeuskäytännön soveltaminen systeemisen riskin siitä, että unionin taloudellisia etuja vahingoittavista vakavista petoksista tai korruptiorikoksista yleensä ei määrätä seuraamuksia, on todettava, että unionin tuomioistuin on jo tarkastellut tätä kysymystä 21.12.2021 annetun tuomion Euro Box Promotion ym. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034) 195–202 kohdassa nojautumalla pääosin samoihin toteamuksiin, jotka sisältyvät nyt käsiteltävinä oleviin ennakkoratkaisupyyntöihin. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, sisältyykö – kyseisissä kohdissa esitettyjen seikkojen perusteella – tämän oikeuskäytännön soveltamiseen, yhdessä kansallisten vanhentumisaikojä koskevien säännösten ja erityisesti rikoslain 155 §:n 4 momentissa säädetyn ehdottoman vanhentumisaajan soveltamisen kanssa, tällainen riski.
- 98 Tästä seuraa, että jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy katsomaan, että mainitun oikeuskäytännön soveltamiseen, yhdessä kansallisten vanhentumisaikojä koskevien säännösten täytäntöönpanon kanssa, sisältyy systeeminen riski siitä, että unionin taloudellisia etuja vahingoittavista vakavista petoksista tai korruptiorikoksista yleensä ei määrätä seuraamuksia, kansallisessa oikeudessa tällaisten rikosten torjumiseksi säädettyjä seuraamuksia ei voida pitää tehokkaina ja ennalta ehkäisevinä, mikä olisi ristiriidassa SEUT 325 artiklan 1 kohdan kanssa, luettuna yhdessä taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 2 artiklan ja päätöksen 2006/928 kanssa (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 203 kohta).
- 99 Koska pääasioissa kyseessä olevat rikosoikeudelliset menettelyt merkitsevät SEUT 325 artiklan 1 kohdan ja/tai päätöksen 2006/928 ja siten unionin oikeuden soveltamista perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin varmistuttava myös siitä, että perusoikeuskirjassa ja erityisesti sen 47 artiklassa pääasioissa kyseessä oleville henkilöille taattuja perusoikeuksia kunnioitetaan. Rikosoikeutta koskevissa asioissa näiden oikeuksien kunnioittaminen on taattava paitsi alustavan tutkinnan vaiheessa siitä hetkestä lähtien, jolloin asianomaista henkilöä syytetään, myös rikosoikeudellisissa menettelyissä ja seuraamusten täytäntöönpanon yhteydessä (ks. analogisesti tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 204 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 100 Tältä osin on muistutettava, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ensimmäisessä virkkeessä vahvistetaan jokaiselle oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Kun tässä määräyksessä edellytetään, että tuomioistuin on ”etukäteen laillisesti perustettu”, sillä pyritään varmistamaan, että tuomioistuinlaitoksen organisaatiota säännellään lailla, jonka lainsäätäjä on antanut toimivaltansa käyttöä koskevien sääntöjen mukaisesti, jotta vältettäisiin se, että tuomioistuinlaitoksen organisaatio jäisi toimeenpanovaltaa käyttävien elinten harkintavaltaan. Tätä vaatimusta sovelletaan

tuomioistuimen olemassaolon oikeudelliseen perustaan sekä kaikkiin muihin kansallisen oikeuden säännöksiin, joiden noudattamatta jättämisestä seuraa, että yhden tai usean tuomarin osallistuminen asian käsittelyyn on sääntöjenvastaista, kuten ratkaisukokoonpanon määrittämistä koskeviin säännöksiin (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 205 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 101 On kuitenkin huomautettava, että ratkaisukokoonpanon määrittämisen yhteydessä tapahtunut sääntöjenvastaisuus merkitsee perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ensimmäisen virkkeen rikkomista erityisesti silloin, kun tämä sääntöjenvastaisuus on luonteeltaan ja vakavuudeltaan sellainen, että se aiheuttaa todellisen vaaran siitä, että muut valtiovallan käyttäjät, erityisesti toimeenpanovallan käyttäjä, voivat käyttää perusteetonta harkintavaltaa, joka vaarantaa ratkaisukokoonpanojen muodostamisen menettelyn lopputuloksen integriteetin ja aiheuttaa siten oikeussubjekteille perustellun epäilyksen asianomaisten tuomareiden riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta, ja näin on silloin, kun on kyse perustavanlaatuisista säännöistä, jotka liittyvät erottamattomasti kyseisen tuomioistuinjärjestelmän perustamiseen ja toimintaan (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 206 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 102 Nyt käsiteltävissä asioissa on niin, että vaikka Curtea Constituțională on katsonut pääasioissa kyseessä olevissa tuomioissa nro 685/2018 ja nro 417/2019, että Înalta Curte de Casație și Justiției aiempi käytäntö, joka perustui muun muassa organisaatiosta ja hallinnollisesta toiminnasta annettuun johtosääntöön ja joka koski korruptioasioita käsittelevien ratkaisukokoonpanojen erikoistumista ja kokoonpanoa, ei ollut sovellettavien kansallisten säännösten mukainen, tämän käytännön ei kuitenkaan voida katsoa olevan ilmeisessä ristiriidassa Romanian tuomioistuinjärjestelmän sellaisen perustavanlaatuisen säännön kanssa, joka olisi omiaan kyseenalaistamaan sen, että Înalta Curte de Casație și Justiției korruptioasioita käsittelevät ratkaisukokoonpanot ovat ”etukäteen laillisesti perustettuja” tuomioistumia, kun ne on muodostettu kyseisen, Curtea Constituțională näitä tuomioita edeltäneen aikaisemman käytännön mukaisesti. Kuten unionin tuomioistuin on todennut 21.12.2021 annetun tuomion Euro Box Promotion ym. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034) 208 kohdassa, tätä arviointia tukee tämän määräyksen 43 kohdassa mainittu Înalta Curte de Casație și Justiției tuomarineuvoston 23.1.2019 tekemä päätös ja se, miten Curtea Constituțională on sitä tulkinnut.
- 103 Perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ensimmäisestä virkkeestä johtuvat vaatimukset eivät siten estä tuomioihin nro 685/2018 ja nro 417/2019 perustuvan oikeuskäytännön soveltamista jättämisestä nyt käsiteltävissä asioissa (ks. analogisesti tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 209 kohta).
- 104 Edellä esitetyn valossa asiassa C-859/19 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen sekä asioissa C-926/19 ja C-929/19 esitettyihin ensimmäiseen ja neljanteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 325 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 2 artiklan kanssa, ja päätöstä 2006/928 on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan korruptiota ja arvonnisäveropetoksia koskevat tuomiot, jotka on annettu ensimmäisessä oikeusasteessa muissa kuin näihin asioihin erikoistuneissa ratkaisukokoonpanoissa tai muutoksenhakuasteessa muissa kuin sellaisissa ratkaisukokoonpanoissa, joiden kaikki jäsenet on nimitetty arpomalla, ovat ehdottoman pätemättömiä, jolloin korruptiota tai arvonnisäveropetoksia koskevat asiat on mahdollisen lainvoimaisten tuomioiden ylimääräisen muutoksenhakun johdosta käsiteltävä uudelleen.

ensimmäisessä ja/tai toisessa oikeusasteessa, kun kyseisen kansallisen lainsäädännön tai käytännön soveltaminen on omiaan luomaan systeemisen riskin siitä, että unionin taloudellisia etuja vahingoittavia vakavia petosrikoksia tai yleensä lahjontarikoksia jää rankaisematta. Velvollisuus varmistaa, että tällaisista rikoksista määrätään tehokkaita ja ennalta ehkäiseviä rikosoikeudellisia seuraamuksia, ei vapauta ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta velvollisuudesta tarkastaa, että perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattuja perusoikeuksia on kunnioitettu tarpeellisella tavalla. Kyseisen 47 artiklan toisen kohdan ensimmäisestä virkkeestä johtuvat vaatimukset eivät estä tällaisen kansallisen lainsäädännön tai käytännön soveltamatta jättämistä, jos se on omiaan aiheuttamaan tällaisen systeemisen riskin siitä, että rikoksia jää rankaisematta.

Asioissa C-859/19, C-926/19 ja C-929/19 esitetyt toinen ja kolmas kysymys

- 105 Asioissa C-859/19, C-926/19 ja C-929/19 esitetyillä toisella ja kolmannella kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko yhtäältä SEU 2 artiklaa, SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa, perusoikeuskirjan 47 artiklaa ja päätöstä 2006/928 sekä toisaalta unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatetta, yhdessä mainittujen määräysten ja mainitun säädöksen sekä SEUT 325 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle tai käytännölle, jonka mukaan kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisut sitovat kansallisia yleisiä tuomioistuimia, jotka eivät tästä syystä voi kurinpitotorikkomukseen syyllistymättä jättää omasta aloitteestaan soveltamatta näihin ratkaisuihin perustuvaa oikeuskäytäntöä, vaikka ne katsovat unionin tuomioistuimen tuomion valossa, että kyseinen oikeuskäytäntö on ristiriidassa kyseisten unionin oikeuden säännösten ja määräysten kanssa.

Tuomioistuinten riippumattomuuden tae

- 106 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasioissa kyseessä oleviin tuomioihin perustuva Curtea Constituțională oikeuskäytäntö voi kyseenalaistaa sen riippumattomuuden ja on tästä syystä ristiriidassa unionin oikeuden ja muun muassa SEU 2 artiklassa ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa sekä perusoikeuskirjan 47 artiklassa määrättyjen takeiden ja päätöksen 2006/928 kanssa. Se katsoo tältä osin, että Curtea Constituțională, joka ei kuulu Romanian tuomioistuinjärjestelmään, on ylittänyt toimivaltansa rajat antaessaan nämä tuomiot ja loukannut yleisten tuomioistuinten toimivaltaa, johon kuuluu perustuslakia alemmantasoisien lainsäädännön tulkitseminen ja soveltaminen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa vielä, että Curtea Constituțională tuomioiden noudattamatta jättäminen merkitsee Romanian oikeudessa kurinpitotorikkomusta, joten se pohtii lähinnä sitä, voiko se unionin oikeuden nojalla jättää soveltamatta näitä pääasioissa kyseessä olevia tuomioita tarvitsematta pelätä, että sen jäseniä vastaan aloitetaan kurinpitomenettely.
- 107 Tältä osin ja kuten tämän määräyksen 82 kohdassa on muistutettu, on niin, että vaikka oikeuslaitoksen järjestäminen jäsenvaltioissa, perustuslakituomioistuimen perustaminen, kokoonpano ja toiminta mukaan lukien, kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, jäsenvaltioiden on kuitenkin kyseistä toimivaltaa käyttäessään noudatettava niille unionin oikeuden nojalla kuuluvia velvoitteita.
- 108 SEU 19 artiklassa, jossa SEU 2 artiklassa vahvistettu oikeusvaltion arvo konkretisoituu, kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtäväksi annetaan taata unionin oikeuden täysi soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa ja yksityisille unionin oikeuden nojalla

kuuluva oikeussuoja (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 217 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Erityisesti, kuten päätöksen 2006/928 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa vahvistetaan, oikeusvaltio ”merkitsee sitä, että kaikilla jäsenvaltioilla on puolueeton, riippumaton ja tehokas oikeus- ja hallintojärjestelmä, jolla on muun muassa asianmukaiset voimavarat torjua korruptiota”.

- 109 Unionin oikeuden noudattamisen varmistamista varten tarkoitetun tehokkaan tuomioistuinvalvonnan olemassaolo itsessään kuuluu erottamattomasti oikeusvaltioon. Tältä osin, kuten SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa määrätään, jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavista muutoksenhakukeinoista ja menettelyistä tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden takaamiseksi yksityisille unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla. Yksityisille unionin oikeuden perusteella kuuluvien oikeuksien tehokkaan oikeussuojan periaate, johon SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa viitataan, on jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuva unionin oikeuden yleinen periaate, joka on vahvistettu Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 ja 13 artiklassa, ja se vahvistetaan nykyään perusoikeuskirjan 47 artiklassa (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 219 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 110 Tästä seuraa, että jokaisen jäsenvaltion on SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla varmistettava, että elimet, joiden tehtävänä on lausua unionin oikeudessa tarkoitettuina ”tuomioistuimina” unionin oikeuden soveltamiseen tai tulkintaan liittyvistä kysymyksistä ja jotka kuuluvat näin ollen sen oikeussuojakeinojen järjestelmään unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla, täyttävät tehokkaan oikeussuojan vaatimukset, ja on täsmennettävä, että tässä määräyksessä on kyse ”unionin oikeuteen kuuluvista aloista” riippumatta siitä, missä olosuhteissa jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 220 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 111 Sen takaamiseksi, että elimet, joiden tehtäviin voi kuulua unionin oikeuden soveltamiseen tai tulkintaan liittyvien kysymysten ratkaiseminen, kykenevät varmistamaan SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa edellytetyn tehokkaan oikeussuojan, on ensisijaisen tärkeää turvata niiden riippumattomuus, mikä vahvistetaan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, jossa mainitaan mahdollisuus saada asiansa käsitellyksi ”riippumattomassa” tuomioistuimessa yhtenä niistä vaatimuksista, jotka liittyvät tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaan perusoikeuteen (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 221 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 112 Tämä tuomioistuinten riippumattomuuden vaatimus, joka kuuluu erottamattomasti tuomioistuimen tehtävään, on osa tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeistä sisältöä, ja viimeksi mainitulla perusoikeudella on ensisijainen merkitys sen varmistamisessa, että kaikkia niitä oikeuksia suojataan, joita yksityisillä on unionin oikeuden nojalla, ja että ne jäsenvaltioille yhteiset arvot turvataan, jotka on vahvistettu SEU 2 artiklassa ja joihin kuuluu muun muassa oikeusvaltiota koskeva arvo (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 222 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kuten muun muassa päätöksen 2006/928 johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ja

kyseisen päätöksen liitteessä olevassa 1–3 kohdassa tarkoitetuista arviointiperusteista ilmenee, puolueettoman, riippumattoman ja tehokkaan tuomioistuinjärjestelmän olemassaololla on myös erityinen merkitys korruption ja muun muassa korkean tason korruption torjunnassa.

- 113 SEU 19 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta ilmenevä tuomioistuinten riippumattomuuden vaatimus käsittää kuitenkin kaksi osatekijää. Ensimmäinen, ulkoinen osatekijä edellyttää, että asianomainen elin huolehtii tehtävistään itsenäisesti olematta missään hierarkkisessa tai alisteisessa suhteessa mihinkään tahoon ja ottamatta vastaan määräyksiä tai ohjeita miltään taholta, ja se on siis suojattu sellaisilta ulkoisilta toimenpiteiltä tai painostuksilta, jotka voivat vaarantaa sen jäsenten päätöksenteon riippumattomuuden ja vaikuttaa heidän ratkaisuihinsa. Toinen, sisäinen osatekijä liittyy puolestaan puolueettomuuden käsitteeseen ja merkitsee sitä, että tuomioistuin ylläpitää yhtäläistä etäisyyttä oikeusriidan asianosaisiin ja intresseihin, joita heillä on oikeusriidan kohteeseen. Tämä osatekijä edellyttää objektiivisuuden noudattamista ja sitä, ettei elimellä ole muuta intressiä asian ratkaisun lopputulokseen kuin pelkkä oikeussääntöjen soveltaminen (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 114 Nämä unionin oikeuden mukaan välttämättömät riippumattomuuden ja puolueettomuuden takeet edellyttävät sellaisten sääntöjen olemassaoloa, joiden perusteella yksityisten kaikki perustellut epäilyt siltä osin, onko kyseinen elin täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siltä osin, onko se täysin neutraali vastakkain oleviin intresseihin nähden, voidaan sivuuttaa (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 115 Tältä osin on tärkeää, että tuomarit on suojattu sellaisilta ulkoisilta toimenpiteiltä tai painostuksilta, jotka voivat vaarantaa heidän riippumattomuutensa. Tuomareiden asemaan ja heidän tehtäviensä hoitamiseen sovellettavien sääntöjen on oltava erityisesti sellaisia, että niillä voidaan sulkea pois paitsi kaikki suora vaikuttaminen ohjeiden muodossa, myös kaikenlainen epäsuorempi vaikuttaminen, joka voi ohjata asianomaisten tuomareiden ratkaisuja, ja että näin vältetään se, ettei kyseisiä tuomareita koeta riippumattomiksi tai puolueettomiksi, mikä on omiaan heikentämään sitä luottamusta, jota oikeuslaitoksen täytyy herättää yksityisissä demokraattisessa yhteiskunnassa ja oikeusvaltiossa (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 226 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 116 Erityisesti kurinpitojärjestelmää koskevien sääntöjen yhteydessä riippumattomuuden toteutuminen edellyttää vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, että tähän järjestelmään sisältyy tarvittavat takeet, jotta vältetään täysin vaara siitä, että tällaista kurinpitojärjestelmää käytetään tuomioistuinratkaisujen sisällön poliittisen valvonnan järjestelmänä. Tältä osin on olennaista, että se, että tuomioistuinratkaisu sisältää mahdollisen virheen kansallisen oikeuden ja unionin oikeuden sääntöjen tulkinnassa ja soveltamisessa taikka tosiseikkojen arvioinnissa ja todisteiden arvioinnissa, ei voi yksinään johtaa siihen, että kyseessä oleva tuomari joutuu kurinpidolliseen vastuuseen. Kansallisten tuomioistuinten riippumattomuuteen erottamattomasti kuuluva tae on lisäksi se, että tuomareita vastaan ei käynnistetä kurinpitomenettelyjä tai määrätä kurinpitoseuraamuksia sen vuoksi, että he ovat käyttäneet SEUT 267 artiklan mukaista mahdollisuutta saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikä kuuluu heidän yksinomaiseen toimivaltaan (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 227 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 117 Lisäksi oikeusvaltion toiminnalle tunnusomaisen vallanjako-opin mukaisesti on erityisesti taattava tuomioistuinten riippumattomuus lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 118 Vaikka jäsenvaltioille ei aseteta SEU 2 artiklassa, SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa eikä missään muussakaan unionin oikeuden säännöksessä tai määräyksessä tiettyä perustuslaillista mallia, jolla säänneltäisiin valtion eri vallankäyttäjien välisiä suhteita ja vuorovaikutusta muun muassa siltä osin kuin on kyse näiden toimivallan määrittelemisestä ja rajaamisesta, jäsenvaltioiden on silti noudatettava muun muassa näistä unionin oikeuden määräyksistä johtuvia tuomioistuinten riippumattomuuden vaatimuksia (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 229 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 119 Näin ollen SEU 2 artikla ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta ja päätös 2006/928 eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan perustuslakituomioistuimen ratkaisut sitovat yleisiä tuomioistuinta, kunhan kansallisessa oikeudessa taataan kyseisen perustuslakituomioistuimen riippumattomuus erityisesti lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta, sellaisena kuin sitä edellytetään näissä määräyksissä ja säännöksissä. Jos sitä vastoin kansallisessa oikeudessa ei taata tätä riippumattomuutta, kyseiset unionin oikeussäännöt ovat esteenä tällaiselle kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, koska tällainen perustuslakituomioistuin ei kykene varmistamaan SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa edellytettyä tehokasta oikeussuojaa (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 120 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kyseisistä unionin oikeuden oikeussäännöistä johtuvasta tuomioistuinten riippumattomuuden vaatimuksesta esittämät kysymykset koskevat yhtäältä samoja pääasiassa kyseessä olevat tuomiot antaneen Curtea Constituțională asemaa, kokoonpanoa ja toimintaa koskevia näkökohtia, joista oli kyse asioissa, jotka johtivat 21.12.2021 annettuun tuomioon Euro Box Promotion ym. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034). Nyt käsiteltäviin ennakkoratkaisupyyntöihin sisältyy lisäksi tältä osin pääosin samat seikat, jotka sisältyivät kyseisissä asioissa esitettyihin pyyntöihin. Kuten kyseisen tuomion 231–237 kohdassa esitetyistä asianhaaroista ilmenee, nämä seikat eivät kuitenkaan ole omiaan osoittamaan, ettei Curtea Constituțională täytä tämän määräyksen 113–119 kohdassa mainittuja riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimuksia, tai että pääasiassa kyseessä olevat tuomiot on annettu asiayhteydessä, joka herättää perustellun epäilyksen siitä, onko Curtea Constituțională noudattanut täysimääräisesti näitä vaatimuksia.
- 121 Siltä osin kuin toisaalta on kyse kurinpidollisesta vastuusta, johon yleisten tuomioistuinten tuomarit voivat kyseisen kansallisen lainsäädännön mukaan joutua, mikäli ne jättävät noudattamatta Curtea Constituțională ratkaisuja, on totta, että tuomioistuinten riippumattomuuden turvaaminen ei voi muun muassa johtaa siihen, että suljettaisiin täysin pois se mahdollisuus, että tuomarin kurinpidollinen vastuu voisi tietyissä täysin poikkeuksellisissa tapauksissa syntyä tuomarin tekemien tuomioistuinratkaisujen perusteella. Tällaisella riippumattomuuden vaatimuksella ei nimittäin selvästikään pyritä suojaamaan tuomareiden mahdollisia vakavia ja täysin anteeksiantamattomia menettelytapoja, joissa olisi kyse esimerkiksi niiden kansallisen oikeuden ja unionin oikeuden sääntöjen, joiden noudattamista heidän on tarkoitus turvata, rikkomisesta tahallisesti ja vilpillisessä mielessä tai erityisen vakavaa ja räikeää huolimattomuutta osoittaen taikka mielivallan harjoittamisesta tai oikeussuojan epäamisestä,

kun heidän tehtävänä on heille uskotun tuomiovallan käyttäjinä ratkaista yksityisten heidän käsiteltävikseen saattamat oikeusriidat (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 122 Tuomioistuinten riippumattomuuden säilyttämiseksi ja sen välttämiseksi, että kurinpitojärjestelmän hyväksyttävät tarkoitukset voidaan kiertää ja sitä voidaan käyttää tuomioistuinratkaisujen poliittiseen valvontaan tai tuomareiden painostamiseen, on kuitenkin olennaista, että se, että tuomioistuinratkaisu sisältää mahdollisen virheen kansallisen oikeuden ja unionin oikeuden sääntöjen tulkinnassa ja soveltamisessa tai tosiseikkojen ja todisteiden arvioinnissa, ei voi yksinään johtaa kyseisen tuomarin kurinpidollisen vastuun syntymiseen (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 123 Näin ollen on tärkeää, että tuomarin kurinpidollisen vastuun syntyminen tuomioistuinratkaisun perusteella rajataan tämän määräyksen 121 kohdassa mainittujen kaltaisiin täysin poikkeuksellisiin tapauksiin, joihin sovelletaan tältä osin objektiivisia ja todennettavissa olevia arviointiperusteita, jotka johtuvat hyvää lainkäyttöä koskevista pakottavista vaatimuksista, sekä takeita, joilla pyritään välttämään tuomioistuinratkaisujen sisältöön kohdistuvan ulkoisen painostuksen vaara ja siten poistamaan kaikki yksityisten perustellut epäilyt siitä, ovatko asianomaiset tuomarit ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siitä, ovatko he neutraaleja vastakkain oleviin intresseihin nähden (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 86 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 124 Nyt käsiteltävissä asioissa ennakkoratkaisupyyntöissä olevista tiedoista ei ilmene, että yleisten kansallisten tuomioistuinten tuomareiden kurinpidollinen vastuu Curtea Constituțională ratkaisujen noudattamatta jättämisen vuoksi eli vastuu, josta säädetään lain nro 303/2004 99 §:n 5 kohdassa, jonka sanamuotoon ei sisälly mitään muuta edellytystä, olisi rajoitettu täysin poikkeuksellisiin tapauksiin, joihin viitataan tämän määräyksen 121 kohdassa, mikä on vastoin tämän määräyksen 122 ja 123 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä.
- 125 Tästä seuraa, että SEU 2 artiklaa, SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa ja päätöstä 2006/928 on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan perustuslakituomioistuimen ratkaisut sitovat yleisiä tuomioistuinta, kunhan kansallisessa oikeudessa taataan näissä oikeussäännöissä edellytetty kyseisen perustuslakituomioistuimen riippumattomuus etenkin lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta. Näitä EU-sopimuksen määräyksiä ja mainittua päätöstä on sitä vastoin tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallisten yleisten tuomioistuinten kurinpidollinen vastuu syntyy aina, kun ne jättävät noudattamatta kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisuja (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 242 kohta).
- 126 Näin ollen asioissa, joissa pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö tai käytäntö merkitsee perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua unionin oikeuden soveltamista, perusoikeuskirjan 47 artiklan erillinen tarkastelu, joka voisi vain vahvistaa tämän määräyksen edellisessä kohdassa jo esitetyn päätelmän, ei ole tarpeen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiin vastaamiseksi ja sen käsiteltäväksi saatettujen oikeusriitojen ratkaisemiseksi.

Unionin oikeuden ensisijaisuus

- 127 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että pääasioissa kyseessä oleviin tuomioihin perustuva Curtea Constituțională oikeuskäytäntö, jonka yhteensoveltuvuutta unionin oikeuden kanssa se epäilee, on Romanian perustuslain 147 §:n 4 momentin mukaan pakottava ja kansallisten tuomioistuinten on noudatettava sitä sen uhalla, että niiden jäsenille määrätään kurinpitoseuraamus lain nro 303/2004 99 §:n § kohdan nojalla. Tässä tilanteessa se pyrkii selvittämään, onko unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate esteenä tällaiselle kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle ja voiko kansallinen tuomioistuin jättää sen nojalla soveltamatta tällaista oikeuskäytäntöä ilman, että sen jäsenet joutuvat alttiiksi vaaralle siitä, että heille määrätään kurinpitoseuraamus.
- 128 Unionin tuomioistuin on tältä osin muistuttanut 21.12.2021 annetun tuomion Euro Box Promotion ym. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034) 245–248 kohdassa vakiintuneesta oikeuskäytännöstään, joka koskee ETY:n perustamissopimusta ja jossa on vahvistettu yhteisön oikeuden ensisijaisuuden periaate, joka kuuluu yhteisön oikeusjärjestyksen olennaisiin ominaispiirteisiin, ja se on tarkentanut, että nämä unionin oikeusjärjestyksen olennaiset ominaispiirteet ja unionin oikeuden noudattamisen tärkeys on lisäksi vahvistettu ratifioimalla varaumitta ETY:n perustamissopimuksen muuttamisesta tehdyt sopimukset ja erityisesti Lissabonin sopimus. Se on todennut vielä kyseisen tuomion 249 kohdassa, että SEU 4 artiklan 2 kohdassa määrätään, että unioni kunnioittaa jäsenvaltioiden yhdenvertaisuutta perussopimukseen nähden. Unioni voi kuitenkin kunnioittaa tällaista yhdenvertaisuutta vain, jos jäsenvaltioiden on unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen nojalla mahdotonta antaa jollekin myöhemmälle yksipuoliselle toimenpiteelle etusijaa unionin oikeusjärjestykseen nähden.
- 129 Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen unionin tuomioistuin on vakiintuneesti vahvistanut aikaisemman oikeuskäytännön, joka koskee unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatetta, joka velvoittaa kaikki jäsenvaltioiden elimet huolehtimaan unionin eri oikeussääntöjen täyden vaikutuksen toteutumisesta, joten jäsenvaltioiden oikeudella ei voida puuttua siihen vaikutukseen, joka näillä eri oikeussäännöillä katsotaan olevan mainittujen valtioiden alueella (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 130 Unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen nojalla sillä, että jäsenvaltio vetoaa kansallisen oikeuden säännöksiin, vaikka ne olisivatkin perustuslain taseisia, ei siis saa vahingoittaa unionin oikeuden yhtenäisyyttä ja tehokkuutta. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen vaikutukset nimittäin koskevat kaikkia jäsenvaltion elimiä etenkin kansallisten säännösten – mukaan lukien perustuslaintasoiset säännökset – voimatta tätä estää (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 131 Tältä osin on erityisesti muistutettava, että ensisijaisuusperiaatteella velvoitetaan kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeussääntöjä, varmistamaan silloin, kun se ei voi tulkita kansallista lainsäädäntöä unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti, unionin oikeuden vaatimusten täysi vaikutus se käsiteltäväksi saatetussa asiassa ja jättämään tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkea sellaisen unionin oikeussäännön, jolla on välitön oikeusvaikutus, kanssa ristiriidassa olevaa, myös myöhempää kansallista lainsäädäntöä tai käytäntöä ilman, että sen olisi pyydettävä tai odotettava, että tällainen kansallinen lainsäädäntö tai käytäntö ensin poistetaan lainsäädäntöteitse tai jollakin

muulla perustuslain mukaisella keinolla (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 252 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 132 Käsiteltävissä ennakkoratkaisupyynnöissä tarkoitetuista unionin oikeuden säännöksistä ja määräyksistä on kuitenkin muistutettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, SEUT 325 artiklan 1 kohta ja päätöksen 2006/928 liitteessä mainitut arviointiperusteet on muotoiltu selvin ja täsmällisin sanamuodoin eikä niihin liity mitään ehtoja, joten niillä on välitön oikeusvaikutus (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 253 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 133 Tässä asiayhteydessä on täsmennettävä, että SEU 19 artiklan mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävänä on taata unionin oikeuden täysimääräinen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa ja yksityisille unionin oikeuden perusteella kuuluvien oikeuksien tehokas oikeussuoja mutta unionin tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta tulkita unionin oikeutta lopullisesti. Tätä toimivaltaa käyttäessään unionin tuomioistuimen on kuitenkin viime kädessä täsmennettävä unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen ulottuvuutta unionin oikeuden merkityksellisten säännösten kannalta, eikä tämä ulottuvuus voi riippua kansallisen oikeuden säännösten tulkinnasta eikä kansallisen tuomioistuimen unionin oikeussäännöistä omaksumasta tulkinnasta, joka ei vastaa unionin tuomioistuimen tulkintaa. Tässä tarkoituksessa SEUT 267 artiklan mukaisella ennakkoratkaisumenettelyllä, joka on perussopimuksilla luodun tuomioistuinjärjestelmän kantava voima, otetaan käyttöön tuomioistuinten välinen vuoropuhelu unionin tuomioistuimen ja jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä tavoitteena varmistaa, että unionin oikeutta tulkitaan yhtenäisesti, jolloin voidaan varmistaa sen johdonmukaisuus, täysi vaikutus ja itsenäisyys sekä viime kädessä perussopimuksilla luodun oikeuden ominaisluonne (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 254 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 134 Käsiteltävissä asioissa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Romanian perustuslain mukaan pääasioissa kyseessä oleviin Curtea Constituțională tuomioihin perustuva oikeuskäytäntö sitoo sitä ja vaikka se katsoisi unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisumenettelyssä antaman tuomion valossa, että mainittu oikeuskäytäntö on unionin oikeuden vastainen, se ei voi jättää sitä noudattamatta, koska muuten sen jäsenet saattavat joutua kurinpitomenettelyn tai kurinpitoseuraamusten kohteeksi.
- 135 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu sitoo kansallista tuomioistuinta kyseessä olevien unionin oikeuden säännösten ja määräysten tulkinnan osalta tämän ratkaistessa pääasian. Näin ollen kansallista tuomioistuinta, joka on käyttänyt mahdollisuuttaan tai noudattanut velvollisuuttaan esittää unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklaan perustuva ennakkoratkaisupyyntö, ei voida estää soveltamasta välittömästi unionin oikeutta unionin tuomioistuimen ratkaisun tai oikeuskäytännön mukaisesti, tai muuten tämän artiklan tehokasta vaikutusta heikennettäisiin. On lisättävä, että toimivalta tehdä jo kyseisen soveltamisen ajankohtana kaikki se, mikä on tarpeen sellaisen kansallisen lainsäädännön tai käytännön sivuuttamiseksi, joka mahdollisesti estää unionin oikeussääntöjen täyden tehokkuuden, on erottamaton osa unionin oikeutta soveltavan tuomioistuimen tehtävää, joka kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle, jonka vastuulla on soveltaa toimivaltansa puitteissa unionin oikeussääntöjä, joten tämän toimivallan käyttö on SEU 19 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta

johtuvaan tuomioistuinten riippumattomuuteen luonnostaan kuuluva tae (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 256 ja 257 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 136 Unionin oikeuden luonteeseen perustuvien vaatimusten kanssa olisivat näin ollen yhteensopimattomia kaikki sellaiset kansalliset lainsäädännöt tai käytännöt, jotka heikentäisivät unionin oikeuden tehokkuutta estämällä sen, että unionin oikeuden soveltamiseen toimivaltainen tuomioistuin voi jo unionin oikeuden soveltamisen ajankohtana tehdä kaiken sen, mikä on tarpeen sellaisen kansallisen säännöksen tai käytännön syrjäyttämiseksi, joka mahdollisesti estää unionin oikeussääntöjen, joilla on välitön oikeusvaikutus, täyden tehokkuuden (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 137 Kansallinen lainsäädäntö tai käytäntö, jonka mukaan kansallisen perustuslakituomioistuimen tuomiot sitovat yleisiä tuomioistuuksia, vaikka nämä katsovat unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisumenettelyssä antaman tuomion valossa, että näihin perustuslakituomioistuimen tuomioihin perustuva oikeuskäytäntö on unionin oikeuden vastainen, on omiaan estämään näitä yleisiä tuomioistuuksia varmistamasta unionin oikeuden vaatimusten täyttää vaikutusta; tätä estävää vaikutusta voi vahvistaa se, että kansallisessa oikeudessa katsotaan, että tämä perustuslakituomioistuimen oikeuskäytännön mahdollinen noudattamatta jättäminen muodostaa kurinpitotorikkomuksen (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 259 kohta).
- 138 Tässä yhteydessä on todettava, että SEUT 267 artikla on esteenä kaikenlaiselle kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, joka voi tapauksen mukaan estää kansallisia tuomioistuuksia käyttämästä kyseisessä 267 artiklassa määrättyä mahdollisuutta tai noudattamasta siinä määrättyä velvollisuutta esittää ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle. Lisäksi edellä tämän määräyksen 116 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan se, että kansalliset tuomioistuimet eivät joudu kurinpitomenettelyjen tai kurinpitoseuraamusten kohteeksi sen vuoksi, että ne ovat käyttäneet mahdollisuutta saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 267 artiklan nojalla, mikä kuuluu niiden yksinomaiseen toimivaltaan, on niiden riippumattomuuteen erottamattomasti kuuluva tae. Samoin siinä tapauksessa, että kansallinen yleinen tuomioistuin unionin tuomioistuimen vastauksen saatuaan katsoisi, että kansallisen perustuslakituomioistuimen oikeuskäytäntö on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, se, että tämä kansallinen tuomioistuin jättää soveltamatta mainittua oikeuskäytäntöä unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen mukaisesti, ei voi mitenkään olla omiaan synnyttämään sille kurinpidollista vastuuta (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 260 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 139 Tästä seuraa, että unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan kansallisen perustuslakituomioistuimen tuomiot sitovat kansallisia yleisiä tuomioistuuksia eivätkä ne tästä syystä ja kurinpitotorikkomukseen syylistymättä voi jättää omasta aloitteestaan soveltamatta kyseisiin tuomioihin perustuvaa oikeuskäytäntöä, vaikka ne katsoisivat unionin tuomioistuimen tuomion valossa, että kyseinen oikeuskäytäntö on ristiriidassa SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan, SEUT 325 artiklan 1 kohdan tai päätöksen 2006/928 kanssa (tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 262 kohta).

140 Kaiken edellä esitetyn perusteella asioissa C-859/19, C-926/19 ja C-929/19 esitettyihin toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava seuraavasti:

- SEU 2 artiklaa, SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa ja päätöstä 2006/928 on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisut sitovat yleisiä tuomioistuimia, kunhan kansallisessa oikeudessa taataan näissä unionin oikeussäännöissä edellytetty kyseisen perustuslakituomioistuimen riippumattomuus etenkin lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta. Näitä EU-sopimuksen määräyksiä ja mainittua päätöstä on sitä vastoin tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallisten yleisten tuomioistuinten kurinpidollinen vastuu syntyy aina, kun ne jättävät noudattamatta kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisuja.
- Unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisut sitovat kansallisia yleisiä tuomioistuimia eivätkä ne tästä syystä voi kurinpitorikkomukseen syylistymättä jättää omasta aloitteestaan soveltamatta kyseisiin ratkaisuihin perustuvaa oikeuskäytäntöä, vaikka ne katsoisivat unionin tuomioistuimen tuomion valossa, että kyseinen oikeuskäytäntö on ristiriidassa SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan, SEUT 352 artiklan 1 kohdan tai päätöksen 2006/928 kanssa.

Oikeudenkäyntikulut

141 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on määrännyt seuraavaa:

- 1) SEUT 325 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä Brysselissä 26.7.1995 allekirjoitetun ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen 2 artiklan kanssa, ja yhteistyötä ja Romanian edistymisen seuranta koskevan järjestelmän perustamisesta tiettyjen arviointiperusteiden täyttämiseksi oikeuslaitoksen uudistamisen ja korruption torjunnan alalla 13.12.2006 tehtyä komission päätöstä 2006/928/EY

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan korruptiota ja arvonnäisäveropetoksia koskevat tuomiot, jotka on annettu ensimmäisessä oikeusasteessa muissa kuin näihin asioihin erikoistuneissa ratkaisukokoonpanoissa tai muutoksenhakuasteessa muissa kuin sellaisissa ratkaisukokoonpanoissa, joiden kaikki jäsenet on nimitetty arpomalla, ovat ehdottoman pätemättömiä, jolloin korruptiota tai arvonnäisäveropetoksia koskevat asiat on mahdollisen lainvoimaisten tuomioiden ylimääräisen muutoksenhakun johdosta käsiteltävä uudelleen ensimmäisessä ja/tai toisessa oikeusasteessa, kun kyseisen kansallisen lainsäädännön tai käytännön soveltaminen on omiaan luomaan systeemisen riskin siitä, että unionin taloudellisia etuja vahingoittavia vakavia petosrikoksia tai yleensä lahjontarikoksia jää rankaisematta. Velvollisuus varmistaa, että tällaisista rikoksista määrätään tehokkaita ja ennalta ehkäiseviä rikosoikeudellisia seuraamuksia, ei vapauta

ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta velvollisuudesta tarkastaa, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattuja perusoikeuksia on kunnioitettu tarpeellisella tavalla. Kyseisen 47 artiklan toisen kohdan ensimmäisestä virkkeestä johtuvat vaatimukset eivät estä tällaisen kansallisen lainsäädännön tai käytännön soveltamatta jättämistä, jos se on omiaan aiheuttamaan tällaisen systeemisen riskin siitä, että rikoksia jää rankaisematta.

2) SEU 2 artiklaa ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa sekä päätöstä 2006/928

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisut sitovat yleisiä tuomioistuinta, kunhan kansallisessa oikeudessa taataan näissä unionin oikeussäännöissä edellytetty kyseisen perustuslakituomioistuimen riippumattomuus etenkin lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta. Näitä EU-sopimuksen määräyksiä ja mainittua päätöstä on sitä vastoin tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallisten yleisten tuomioistuinten kurinpidollinen vastuu syntyy aina, kun ne jättävät noudattamatta kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisuja.

3) Unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan kansallisen perustuslakituomioistuimen ratkaisut sitovat kansallisia yleisiä tuomioistuinta eivätkä ne tästä syystä voi kurinpitomääräyksiin perustuvaa oikeuskäytäntöä, vaikka ne katsoisivat unionin tuomioistuimen tuomion valossa, että kyseinen oikeuskäytäntö on ristiriidassa SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohtaan, SEUT 352 artiklan 1 kohdan tai päätöksen 2006/928 kanssa.

Allekirjoitukset